

Verner von Heidenstam.

SAMLADE SKRIFTER

AV

VERNER von HEIDENSTAM

VALLFART OCH VANDRINGSÅR

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

VALLFART OCH VANDRINGSÅR

DIKTER

AV

VERNER VON HEIDENSTAM

TREDJE UPPLAGAN

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1909

En vinterdag i veckan före kyndelsmässan fick Paris, gudarnas skyddsling, det infallet att fodra sin mantel med rävskinn och vakta vargar på Seveberget.

Då kommo Nordens tre folklynnen, tre bröder. Den ena, som var fiskare, var grovt klädd och barfota och hade ett strävt sätt, men två stora naiva ögon lyste upp hans trumpna, väderbitna nordsjöansikte.

Den andra, som var skoflickare, var påfallande ful, ehuru han också hade sin brors stora, naiva ögon. Han var kutig och liten, hade snedgångna klackar och en grön pappskärm knuten över ögonen. Han spratt av livlighet och gnolade hela tiden en godmodig, omusikalisk sång, icke för öronen men för fötterna.

Den tredje, som var pensionerad soldat, hade icke de andras stora naiva ögon. Hans ögon voro mera reflekterande och en smula frivola. Men han var lång och välväxt och hans klädsel vårdad. Med en oefterhärmlig åtbörd av den förbindligaste artighet

bjöd han bröderna armen. Han var adelsmannen bland de tre och bibehöll ännu det gamla bruket att vaxa sina mustascher för att ge dem fason.

Bröderna, som på fristunder brukade berätta historier, hade råkat i tvist om vem av dem som vore den skickligaste anekdotförtäljaren.

Därför stannade de nu arm i arm framför Paris. Likafullt bådo de honom ej att säga, vem av dem som lyckades bäst i berättarekonsten, ty då skulle endast en av dem återvända uppmuntrad och glad, men två nedslagna. De bådo honom i stället kyssa den på pannan, som hade minsta utsikten att lyckas, ty då skulle endast en återvända nedslagen, men två uppmuntrade och glada.

Paris betraktade dem en stund, medan snön föll. Slutligen kysste han hastigt soldaten på tinningen. »Hur omöjligt,» viskade han, »att berätta utan dina bröders stora, naiva ögon, hur gjort, hur förkonstlat allt!»

Men vi, soldatens fullvuxna barn, som stå nedanför berget, skola vi skratta eller gråta? Hur väl inse vi icke, att gudarnas skyddsling dömt rätt!

ÖSTERLÄNDSKA MINNEN OCH MYTER

Skattgrävarna.

I Teherans stadsport lågo kvarterets sex lataste dagdrivare och knäckte nötter i soln. I det närmsta husets rödstrukna burspråk stod Abu Jussuf med sin långa päls, sitt spetsiga skägg, sitt rakade huvud och sina många pappersrullar — ty Abu Jussuf var bokpräntare.

Hans djupa svarta öga sken
ur mörka huvudklädet.
Han knöt sin hand av skinn och ben
och slog i fönsterbrädet.

Han strök sin kala huvudskål.
— »Ni lata sällar, vet ni vad?
Först den kan leva nöjd och glad,
som lever för ett mål!»

Därmed lät han en pappersrulle som av en händelse falla i gatan. Den innehöll uppgifter om ett slags kamrar eller klippgravar, som voro be-

lägna innanför varandra i berget bakom staden men igenfyllda och bortglömda i tidernas längd. I den första kammaren låg en penningsumma, i den andra en, som var dubbelt större, i den tredje kammaren en, som var dubbelt större än i den andra, och så vidare milvis in i berget.

Därefter stängde Abu Jussuf burspråkets lucka, putsade glödet på sin gurglande vattenpipa och försjönk i sitt arbete. När han först flera år senare en afton såg ut från burspråket, blev han förvånad. Tre av lättingarna, som förra gången sovo på ryggen, hade vänt sig om på magen, men de andra stodo på avstånd och strödde snyftande jord och aska i sitt hår. Den stora kvällsoln sträckte deras skuggor långt ut över öknen.

»Ack, Jussuf!» ropade den ena och drog upp den utkastade pappersrullen ur sin kaftan och rättade sina stora svarta glasögon, som hade skalmar av horn. »Jag, som var den slugaste, har lärt mig läsa för att explicera detta documentum och har läst mig så svagögd, att jag inte kan skilja ditt skägg från ditt ansikte.»

»Ack, Jussuf!» ropade den andra. »För att beräkna kamrarnas läge har jag, som hade bästa minnet, lärt mig matematik, mathesis pura, och jag har gjort mig rubbad. Tänk dig själv! Approximera bergets höjdlinje till 5,000 fot och kalla denna linje A B... Å Gud!»

»Ack, Jussuf!» ropade den tredje och spottade på marken. »Jag, som var tölpaktigast men också starkast, har skött spettet och hackan och är nu alldeles krokryggig. I den yttersta kammaren, ser du, låg bara en kopparslant, i den andra dubbelt — alltså två kopparslantar och så hela vägen. Först efter tre års arbete hittade vi i dag i den tionde kammaren det första silvermyntet. Hvad! Är det lön för besväret det? Men hur hissnande stor måste ändå inte den innersta kammarens penninghög vara! Medvetandet härom lämnar oss ingen ro mera i livet. Jussuf, Jussuf! Varför lät du oss inte knäcka nötter i soln?»

Då vände Jussuf sig bort och grät.
Han stängde luckan igen.
Men jag, som stritt mina strider, vet,
att han lever på jorden än.

Han ropar sitt råd i stadens port
och i minsta nyckelhål.
Men den, som vill nå ett mål,
han tror sig på jakt och märker fort,
att bunden med en magisk tråd
han släpas efter sitt villebråd,
för trött att göra av vapen gagn,
för snärjd att slita sig fri.
Det mål han jagar slutar att bli
en skenande häst för hans vagn.

Moguls kungaring.

Sen hundra år försvunnen
var Moguls kungaring.
Man sökte den i brunnen,
man sökte staden kring.

Det där fick Hafed höra,
som stadens sopor bar.
Han ställde sopetunnan
på öppna torget kvar.
— »Att bära tunnan, bröder,
blir tyngre år från år.
Jag letar kungaringen
och sätter på mitt hår!»

Med gräfta, spett och spade
han sökte dag och natt.
Men gyllne kungaringen
den fick han aldrig fatt.

När han i soluppgången
smög ut längs husets vägg,
fick folket sed att pricka
hans rygg med ruttna ägg.

Han grät. Han bad. Han grävde.
När han om kvällen fått
turbanen löst vid badet,
var unga håret grått.

Men Hafeds bror, Umballa,
låg kvar på torget trygg.
Han låg i soln som alla
och skubbade sin rygg.
Han snarkade åt myggen,
åt lopporna han log;
när bromsen kom för nära,
då såg han upp och slog.
— Mot fyra kopparslantar
han sopetunnan tog.

Och var han syntes höllo
för näsan alla män
och alla dörrar föllo
som av sig självt igen,
och mänglaren sköt undan
sitt salubord med frukt:
ty fyllde sopetunnan
kvarteret med sin lukt.

Så snart han kom ur staden
han stjälpte tunnan kring.
Bland vissna sallatsbladen
låg Moguls kungaring!!

Sen hundra år försvunnen
för sol och hackas hugg,
den krönte återfunnen
Umballas svarta lugg.

Ur stadens hästskoportar
kom folket helgdagsklätt.
Och bagarn, som om natten
sett syner var han sett,
som drömt, att mitt i degen
han kungaringen fann,
och drömt sin dröm så länge
att soln i fönstret brann,
lät brödet stå i ugnen,
sprang ut med lyftat tråg
och stänkte mjöl, så vägen
låg vit så långt man såg.
Och smeden, som i grubbel
lagt släggan vid sin fot,
han slog av fröjd i städet,
så luften yrde sot.
Och tapetserarn, vilken
stått blek i pipans rök,
han lastade med silken
och silvertyg sitt ök.

Han kom och klädde tunnan
med friska fikonblad,
med pärlor och rubiner,
med glimmande brokad.
Och högt på tunnan bars
vid darabuckors dunder
Umballa, Österns under!

Nu sade segerdrucken
Umballa till sin bror,
när svarta livevnucken
med mjuka ibisvingen
strök dammet av hans skor:
»Nå, Hafed, kungaringen?»

Då knäföll bleke Hafed
i glada skarans mitt
med pannan tryckt mot jorden;
men nu var håret vitt.

Han stötte i sitt hjärta
sin långa, krökta kniv.
»Du fann bland sopor kronan,
jag sökte med mitt liv.»

Umballas ätt, hon njuter
all lyckans gunst sen dess.
Är spel med trumf i ruter,
så har hon ruter ess.

Att Hafed lämnat söner
vet jag, som ung till år,
i dag i bibeln lägger
mitt första gråa hår.

Glada gudars hjälp.

I Ninive, i Ninive det gamla,
där blev varannan afton bakat bröd.
I afton låg i mörker bagarstugan.
I ugnen sken sen gårdagskvälln ett glöd.

Men bagardottern, i vars bröst naturen lagt ett glöd, som när som helst kunde slå upp i låga, satt i porten i sin fotsida röda skjorta, barfota, med den långa bagarspaden och med håret grått av mjöl och viskade med kvarterets vattendragare.

Han såg sig om i gränden. Brant den steg
i långa backar mellan hus och murar
och mellan tempelhörnens marmortjurar
mot aftonstjärnan som en himmelsväg.
Han ställde vattenstinna buffelsäcken
mot tröskeln, stötte sina tofflor av
och drog dit in i bagarstugan flickan,
som skrämd ett slag med bagarspaden gav.

Ty nu var timmen just, då folket vände
med sina don från åkerfält och brunnar,
och om kvarteret hade sjutti ögon,
det hade också fem och tretti munnar.
I templet hade yr av virakslukten
han offrat frukt i kväll, förskrämd och skygg.
Vad gjorde väl, om strax, när han vänt rygg,
en munter präst gått fram och spisat frukten!
Han ville vinna himmeln för ett spratt,
som halp därhän, att han i samma natt
blev flickans gäst, om ej till hanegället,
så några runda timmars tid i stället
att alltid schasas av med kyss och prat.
Att ge en man en kyss försagd och flat
det är att ge en hungrig en oblat.

Han ville bröllop. Hon lät be och truga.
Tills hon blev såld hon hörde far sin till.
Hon var ett helgon i en bagarstuga,
en kruka vin, förseglad med sigill.

Den tiden voro jordens gudar glada.
Till livet smög ej varje glimt natur,
som genom glömda springan i en lada
en solglimt går till kedjelagda djur.

En enda pligg i kängan kan förstöra
en drottnings dag, en enda tagg kan göra
ett lejon halt — hur skulle icke då
en enda människas förtret förslå

att skorra vasst i glada gudars öra!
Och därför tänkte de i kvällen sena,
där högt på månens horn de gått till sängs:
»Den stackars pilten kan dock ej förtjäna,
att han av flickan evigt utestängs.
Hon är en styvsint en, men vi ha inne
ett känt recept mot ett förhärdat sinne.
Först alltså hålla vi till hands ozon
och stora massor aqua destillata
och sedan...» Yngsta guden löste skon
och lagade i den vid nattens vintergata
på några kol i kinamomonsskåln
ett litet svart, elektriskt laddat moln.
Han lät det falla genom mörkret sakta
på bagarstugan, i vars skorstensrör
man kunde högt från himmelen betrakta
det glöd som sken i askan nedanför.

Men under torgets akacia, där eldflugorna lyste i lövverket, lågo trasmän och uteliggare bekymmerslöst kring en hornlykta och gjorde natten glad med rostad majs och tärning. Från danserskornas gata hördes ur en upplyst öppen dörr entoniga, på måfå upprepade knäppar på en sträng som regndroppars fall på en plåt.

I bagarstugan ville vattendragarn
ta fast i flickan, som med starka tag
och mjuk och mjölig vred sig fri i mörkret
och stannade med spaden lyft till slag.

De voro tätt vid dörrn, som stod på glänt
till flickans sovrum. Årets heta tid,
som nu var kommen, sov på gården bagarn
i halmen mellan åsnan och sitt kid.

Hur likväl flickan värjde sig och lekte,
så stötte knät i bagardiskens kant.
En kaka föll och sprang på tegelgolvet
i bullersamma ringar som en slant.

Nu skedde, vad som annars aldrig skett.
Hon hann ej viska, men hon sköt, hon drog
förtvivlad vattendragarn in i kammarn.
Och vid den blixt, som i detsamma slog,
besåg han låga rummets kala väggar
och längst i hörnet i ett trebent ställ
den jättestora runda tegelkrukan
och flickans bädd: en matta och en fäll.
Hon själv var, full av ångest, i hans hälar,
drog dörren till, vred ivrig nyckeln om
och lyddes tyst, med hakan stödd på spaden,
om icke bagarn vaknat upp och kom.

När nu hon endast hörde hjärtats slag,
som nyss i gränslös rädsla nästan stannat,
och hörde folkets sorl och tärningskast
och åskans dova skräll men intet annat,
så fann hon alltihop så måttlöst löjligt,
att hon fick bita i sin hand för skratt.

Och på det hela, var det ej detsamma,
när ingen såg det, i vad rum man satt?
Allt närmre rullade den dova åskan.
Den kom med blixt, som vore dager ren,
och dån, som om ett jättelass med sten
av hundra hästar släpats fram i sken.
Kvarterets hundar tjöto hest. Man tände
de släckta oljolamporna i husen.
Och tramp av flyende, av män med sjuka,
med hustrur, barn och husgeråd och kruka
dog bort i hädelser och gråt av tusen.

Vad var det om ej traktens gamla buse,
han, tempelstörtarn, som drev man ur huse
och gick så tungt att hälleberget sprack
och sandstenslejon och pyloner föllo
som torn och hästar på ett bräde schack!

»O, mödrar! O, mödrar!» ropade en röst från gatan. »Det är jordbävningen som kommer. Barnet och krukan betunga edra steg — båda kunna ni ej rädda!» — Därefter klingade tusentals krukor hela gränden bort igenom och med smällande skor och lättade steg avlägsnade sig de flyende kvinnorna.

Den starka vattendragarn lyfte flickan
lätt som ett barn och hade redan sträckt
sin hand till låset, då hon drog hans huvud
mot sitt i värmen av sin andedräkt.

Hon låg där vid hans bröst med armen om
hans svarta nacke. Hon var ej sig lik.
Hon låg så blundande, så lugn som dövad
av faran, bullret och av folkets skrik.

Hon viskade, vad minst av allt han tänkt.
»Vårt hus skall störta. — Si, du har mig här!
Du var mig hemligt kär i livets dagar,
den natt jag dör är du mig dubbelt kär.
Vart vill du föra mig? Du vet jag säljs
åt förste köpare min far kan skaffa.
Bliv kvar i natt! Här fattas ett 'i morgon',
och utan det kan aldrig far min straffa.»

Hur noga mindes han ej bagarns hot
att sälja flickan redan inom året
till rika gråhårsgrannen mitt emot,
som satt med fötterna på varma krus
och hade elva hustrur i sitt hus
och tand av vax och mage som ett valv.
En skäppa silver skulle flickan kosta,
fast grannen prutade och bjöd en halv.

Han kysste hennes hår, som fäste vid
hans läpp en liten kula hårdnad deg.
Han vred så nyckeln, som bar åtta skären,
ur stängda låset, räckte den och teg.

Men när hon tog den, lyfte den och gick
till fönstergallret, sjöng det för hans öra:
Nu har du låst din egen grav, min son.
Var vattensäcken dig för tung att föra?
Tag dock förnuft och rym med flickan raskt
till berget, där som barn du vaktat svin!
Låt sedan bagarn tro, att dottern sover
som jungfru under Ninives ruin!

Den gamle bagarn hade byggt sitt hus
av kvadersten, som skulle krossa båda.
En yngre bagare, han skulle byggt
av ler och strå, vars fall var utan våda;
och strå och lera höll ihop för resten
som lim och trä, som konungen och prästen.

Nu höll hon genom fönstret denna nyckel,
som ensamt kunde öppna återväg
till glada livet, där hon lärt att älska
sitt stora tråg, sin spade och sin deg.
Där vattendragarn, när de slutat baka,
höll upp för ögat hålet i en kaka
och stannade med jättebreda skritt
och blinkade och lät sitt öga säga:
Ditt bröd är bagarns, är ditt hjärta mitt?
— Och där om natten blek av fröjd hon hört
den gamle bagarn, när med lyfta händer
och vit av mjöl han sjöng vid ugnens sken
förgätna formler, myter och legender.

Från axeln ströks av gallret skjortan ned.
Den blanka ringen sken på överarmen,
där den låg utsträckt på det breda block,
som fäst med krampor stödde fönsterkarmen,
— ett sandstensblock, som bagarn brutit ur
en rasad kungagrift det förra året,
och där i nött relief en furste höll
ett knippe slagna negerfolk i håret.

»O, söner! O, söner!» ropade en röst från gatan. »Er spade och er sjuka far betunga era steg. Båda hinna ni ej rädda!» Därefter hördes tusentals spadar kastas i stenarna hela gränden bort igenom och med lättade steg avlägsnade sig de flyende männen.

»Att rymma?» Flickans röst var kärv och hård.
»Nej, med den största stund mitt liv består mig,
vill jag förgås och aldrig se de år,
då du tar flera hustrur, då du slår mig!»

Hon lät den hala nyckeln sakta glida
allt längre ut på fingret — tills den föll.
Men när den klang i gränden, for hon samman
och grät mot bagarspaden som hon höll.

Men det vart aldrig någon jordbävning, endast ett svårt åskväder. När bagarn tidigt om morgonen fann de båda unga instängda i ett enda rum med en enda vattenkruka och ett enda täcke och med nyckeln nedanför på gatan, kom han ihåg kvarterets trettiofem munnar. Förbannande gav han sin välsignelse. — Då tackade vattendragarn glada gudar.

Muchails aftonbön.

I solnedgången knäföllo alla Kasans muslimanska äkta män på husens flata tak och prisade Den Ende och ropade: »Jag tackar Gud att ej jag blivit kvinna!»

Ensamt den gamla Muchail, som var mer än åttio år och hade ett helt livs erfarenhet, stod raklång med armarna i kors och rynkade ögonbryn och ropade och sjöng högljutt:

»Jag kommer mörk från dagens göromål,
när jag ser aftonstjärnan brinna
som stjärnan på ett damaskenerstål.
Jag sörjer, Gud, att ej jag blivit kvinna!
Ej så, som trodde jag och fann
en kvinna mera vacker än en man.
Han är mot henne, där med djärv statur
han kommer hurtigt och till hälften spjuver,
som betesfältets eldigt vackra tjur
mot kon, som slickar lat sitt juver.

Ej heller glömmer jag så fort,
att Kasans hela stad har mannen gjort.
Han knotar ej, fast han är släktets slav.
Han plitar långt på natten vid sin lykta,
när lusteligt hans kvinnor njuta av
sitt sorbetglas och kalla sig förtryckta.
Hans slitna hand har borrat upp den brunn,
vars vatten läska dessa kvinnors mun.
Till deras hus har mannen släpat stenar.
Nå, ske din vilje, du som bördan delt!
Jag sörjer, Gud... Förstå mig, hur jag menar.
Jag ville vara kvinna för att helt
få älska mannen så som han förtjänar.»

Molnet.

I Hasans trädgård bland förvuxna trän,
där vilda fåglar lägga ägg och drilla,
i skuggan öppnar sig en vid fontän,
vars vatten jämt är mörkt och jämt är stilla.
Och sagan tror att om, när någon speglar
sitt huvud tankspridd i en kort minut,
ett strömoln över vattenytan seglar,
skall obesvarad kärlek bli hans slut.

Bland bambus buskar står en ung negrinna.
På hennes armar blanka smycken brinna,
och fläktan med sitt skaft av pärlemor
är stucken in vid hennes gördelspänne,
som hennes herre skänkte, då han svor
att älska mer än allt på jorden henne.
Hon håller andan, hukar tyst sig ner,
hon stryker slingerväxterna i sär.
Hon smyger gången, som är överspunnen
av vilda rankor och platanens gren.
Hon stannar först, när hon är hunnen
till sagans sovande fontän.

Sitt huvud lutar hon i svarta handen
och stirrar andlös över marmorranden.
Kring pannan faller håret ulligt ner.
Från axeln glider skjortan mer och mer.
I hennes ögon klara tårar stiga
— men allt är tyst och blad och fåglar tiga,
och över vida spegellugna skåln
går fram ett askgrått, silverkantat moln.

De tre frågorna.

Vid Derr i Nubien står en Isisbild
bland tusenåra störtade ruiner,
ett stenkast knappt från tempeldammen skild.
Och negern tror, att om, när månen skiner,
han stannar vitklädd och i vit turban
vid bildens fot en natt i ramadán
och kastar trenne stenar, som han först
har svärtat över lägerbålets lågor,
i dammens mitt, där månen lyser störst,
då får han svar på trenne stora frågor.

Om alla tre i vattnets spegel falla,
då blir hans kärlek lycklig och han blir
väl nitti år och han skall dö emir
och Sudans hörn hans rykten återskalla.

Och natt är nu. En storväxt neger böjer
åt sidan tamariskerna och dröjer.
I blåvitt lyser hans turbans muslin.
Och i hans svarta huvud kan jag spåra
hans röda läppar som en blodröd skåra
i sidan på en lädersäck med vin.

Så klar är ökenmånen och så stor,
att allt har dagens färg. Är dagen vaken?
Det gula berget sitter som en naken
ghavazi-flicka i ett blåvitt flor.

Han står vid bilden, hukad bakom stammen
av närmsta palm. Han lyfter raskt sin hand.
Men stenen faller blytungt hitom dammen.
Hans namn blir aldrig stort i Sudans land!
Han sliter lossnande turbanen av.
Han kastar nästa svarta sten. Den faller
långt bortom dammen mellan trädens galler;
det bådar död; det bådar tidig grav!

Förtvivlad, häpen och med knäppta händer
han som i bön till Isis' bild sig vänder.
Han vet, att allt, vad mest han åtrått äger,
på nästa sten som på en tärning väger;
ty faller den i dammen, då är visst,
om också ung han dör bland gatans arma,
att dessförinnan skall hans ökenvarma,
hans ystra kärlek nå sitt mål till sist.

Han slungar stenen, glömsk av allt omkring.
Två droppar kallsvett på hans tinning flyta.
Då plaskar där med ens på dammens yta
en silverkantad, jättevidgad ring.

Döda havet.

I bergets djupa ögonhål
anakoreten vid sin skål
tar upp sin aftonsång
— »Å — ha — håhå!»
och faller knä på några fång
av torra löv och strå.

Här hänger sodomsäpplet rött
bland beduinens svarta tält,
där lägerbålet ryker.
Här ligger öknens flygsandsfält
så jämnt, så slätt, så ljust, så dött
som på en vintermorgon snön.

Här sover blank den döda sjön,
där ingen måse dyker,
där ingen pilgrim eller präst
för ned sin mula eller häst
i middagshettans timmar

och fyller på sin säck av skinn,
och intet segel simmar,
och ingen Petrus halar in
ett lastat nät som glimmar.

När långt i kvällsolns hemska glans
siroccon stryker vassen ned:
»Guds fred, du bleka sjö, Guds fred!
nu ta vi upp de dödas dans!»
han reser vattnet jämnt och nätt;
det faller strax i stranden tungt
som hammarslag, som ett skelett
och sover lika spegellugnt.

*

Här vila som myllade skatter
i betesmarkernas mattor,
i sanden bland friska spår
av gazeller och vilda får
de lyckans och solens år,
då människan trodde sig sitta ren
på paradisets tröskelsten,
om hon mot kvälln fick stampa
av mossa och mull sin säng
och hänga i taket en lampa
och fila en tagelsträng;
då arbetstimman var skämt
och vilan glad som ruset.
Men ville hon hustrur i huset
(och det ville människan jämt),

hon drog sina mynt ur barmen
och räckte grannen dem.
Hon lyfte hans döttrar på armen
och bar dem glad till sitt hem,
när röd om hösten Luna
i öppna dörren brann
och flickorna voro för bruna
att rodna för en man.

Vårt släktes barndom drog förbi,
och vilan blev en plåga.
Vi togo arbetsblusen vi.
Vi smida och vi såga.
Vi stå till knät i hyvelspån,
men fliten slog till sist ihjäl
den lata vildens glada själ
och halp oss likväl aldrig från
hans sjukdom och hans hunger.
Och medan vi smida och snickra och slå,
vi kläda sinnet smått om smått
till en gammal asket i kalott
lik munken däruppe som sjunger
— »Å — ha — håhå!»
Nu vila i kvällsolns hemska färg
de döda ökenländer och berg
med huvorna dragna ner
och hakan i blåa händer
— de döda berg och länder,
som aldrig vakna mer!

Isissystrarnas bröllop.

I.

Prolog, Isissystrarnas korum.

Oskuldsfulla systrar, lyften kransen
från ert hår till nattens blund!
Över öknen glimmar aftonglansen.
O att evig vore kvällens stund!
O att Tebes flickor, de som träda
nu till brunnen med sin kruka glatt,
alltid vore lika älskligt späda,
lika älskligt unga som i natt!
O att barnen, som på bergets kam
bredvid hjorden gå,
alltid vore barn och deras lamm
alltid lika små!
Rena, oskuldsfulla systrar, gråten,
gråten ljuvt på er myrtenkrans!
Stängen templets dörr för världen! Låten
blott den ljuvhet, som i kvällen fanns,
blott de ungas oskuld här bo inne!
Skänk den här en fristad än,
när hos dessa barn och flickor den
länge sedan endast är ett minne!

II.

Då på en duven dag decemberaftonens svalka
föll som en känsla av ro på överbefolkade Tebe,
samlades Isis' prästinnor på taket av templet. De sutto
klädda i vitt i ring om en skål av blänkande koppar.
Rågad med vatten sken den rymliga skåln på en trefot.
Allmänt var den i rop, ty i speglade stjärnorna spåddes
kommande glädje och ve av djupt stjärnkunniga kvinnor.

Äldsta prästinnan, den nittiåriga Bent-Amenemma,
reste sig tungt. En bild av Isis glänste i guldplåt
på hennes bröst. Hon stred från spädaste år för den kyska
månskensaktiga tron på den rena, mildögda Isis.
Systrarna höll hon i tukt. Runt staden och hela Egypten
flögo de skymfande ord, som hennes rasande tunga
slungat mot Hator-Sechet, lustans gudinna. Hon knäföll
tyst över skåln och läste i ödesförkunnande vattnet.
Ängsligt väntade nu den tigande kretsen, men hastigt
strök hon tillbaka sitt vitnade hår. »Ni heliga systrar,

aldrig stjärnornas svar blev grymmare sagt än i afton.
Dystert, gravlikt rasslar hotande domen från ovan:
en av oss skall synda i natt så djupt att försonings-
offret skall fordras av oss väl sjufalt större än synden.»

Viskande sprungo prästinnorna upp, men den vackra Ahanna
ryckte den gamla i kjoln. »Rättfärdiga överprästinna,
fråga den syndandes namn att strax hon skonlöst blir blottad!»
Nittiåriga Bent-Amenemma lyfte sin magra
mumieförtorkade hand och svarade, upprörd till tårar:
»Sparom den frågan i natt, i morgon står hon oss åter.
Synes ej slaget dig nog? Säg, skulle du tacka min iver,
om du träffades själv av stjärnornas krossande spådom?»

Sagt. Och följande skåln, som lyftes av tigande systrar,
gingo i sorgset tåg de långsamt trappan från taket.

*

Kvällen vart natt. Kring slocknande bål, som brunno på torget,
lyssnade rysande barn till sagoberättarens stämma.
Klädd i en rutig rock med bjällror vid ärmar och fållar
sjöng han i brasans tynande sken, som färgade honom
spöklikt blek som en mjölad narr. På höjden i öknen,
långt från torget och långt från hundraportade Tebe,
steg i ofantliga block det mörka templet åt Isis.
Öppet var det som jämt men vaktat av stirrande sfinxer
och av människans tro; och vantro och tro är detsamma.
Genom pylon och förgård låg vägen öppen för alla.
Längre likafullt ej, ty innerst satt i sin cella,
huggen i gråsvart granit från bergen i yttersta söder,
stenhård och gåtfullt mörk och halvt betäckt med ett kläde,
Isis med Horus på knät och fullmånens skiva på hornen.

Vakten vid bilden i natt var anförtrodd åt Ahanna.
Rak som gudinnan själv med haka och panna och kinder
skarpt belysta i rött men skymmande skuggor kring ögat

stod hon med nakna armarna lagda i kors över bröstet
tätt vid altareldens i draget stripiga lågor.
Väckt av en pipande läderlapp, som svedande vingen
fladdrade av och an, såg hon upp och såg i detsamma
långt bland lotuskolonnernas rad, som från ovan till nedan
målats i blått och rött med symboliska bilder ur myten,
djupt i mörkret en man i sida scharlakanskläder.
Blek av förskräckelse sprang hon tillbaka och höll över elden
handen besvärjande sträckt som framför ett spöke. Den röde
steg dock gnolande fram i full belysning, och genast
fann hon i honom en hatorpräst, vars kjol var broderad
längs den släpande fålln med tamburiner och pipor.

Över hans tjurhals sköt hans raka och trotsiga nacke.
Smycken bar han i mängd kring unga armar. Han halvsjöng,
medan hans tandrad sken och templet ljöd av hans gapskratt:
»Jag, den lustiga Hators präst, som kvällen i ända
läppjat det sötaste vin, som druckits i skattrika Tebe,

fick en kittlande lust att sorglöst genast till kvällsvard
rosta min vetebulle på Isisaltarets glödhög.
Sätt dig, så skifta vi bullen som syskon, min käresta! Sedan
räck mig din mun, mitt ängsliga barn, och kyss mig på maten!»

Blossande röd av blygsel och skräck sköt flickan åt sidan
vetebullen, som lugnt han bröt itu över elden.
Ivrigt fattade hon bland altarets käril en klocka,
pyntad med kläpp av digraste guld och skaft utav bärnsten,
vilken sidoniske män fört hem från fjärmaste Thule.
Dovt i ensliga templet dånade nu mot metallen
fyra hastiga slag som vingslag efter varandra.
Dörrar gnisslade strävt; sandaler smällde och hastigt
kommo vita prästinnor ur trappor och gångar och sågo
häpnande Hators präst. Men bittert sade den äldsta,
överprästinnan, den nittiåriga Bent-Amenemma:
»Synden, som spåddes, är skedd. I Isis' åsyn vår syster
stått med en man. I Isis' åsyn måste hon offras!
Sjufalt större än synden fordras vårt offer, och därför
dömer jag därtill sex, de yngsta, att falla för kniven.»

Därmed sökte hon fram en kniv, men en dundrande vindstöt
släckte altarets eld. Förskrämda och darrande systrar
trängde sig tätt till varann och mumlade böner och formler.
Bent-Amenemma, känd för sin ovanbegåvade visdom,
talade då och blåste i halvt utslocknade glöden:
»Systrar, det var oss en vink att spara de unga. Vi skynda
redan i natt till råds med Hators präster i Tebe.»

*

Nu när hon, följd av systrarna, nått de ryktbart förvägna
hatorbrödernas hus, var buller och dryckjom därinne.
Sträckt på bolstrarna låg den skämtande översteprästen.
Gossar från Gosen svängde på helt försilvrade käppskaft
präktiga påfågelsfläktor, som glänste med hundra smaragders,
hundra safirers glans. I takt med pinglande sistra
reste sig alla till dans. De dansandes luvor och skjortor
lyste av silvertyg, opaler och brokiga tofsar.
Bent-Amenemma stannade mörk i mitten av gillets
sorglöst sorlande stoj och vänd mot översteprästen

yttrade hon befallande strängt: »Du lustarnas furste,
sluta din skamliga fest, låt tysta den gycklande
gigan!
Kasta din panterdräkt! Förbyt din dansdräkt i
sorgens!
Stjärnorna spådde en synd...» Den nittiåriga
kvinnan
sänkte sin röst och viskade blek och krökt om
det skedda.
Händerna vred hon förtvivlad och skrämd. På
skrynkliga kinden
strömmade tårarna jämt. Den lustiga översteprästen
— han som snarlik ett barn med stora vänliga
ögon
tog sin dag som den kom och strödde legender
och infall,
— han som så snart en präst bar sorgebådskap
till huset
jagade honom sin kos med vindruvsklasar och
fikon,
— han, begabbandets vän, blev slagen av skam,
och i blygseln
knöt han så hårt sina fingrar omkring den ludna
och svarta
bockskinnsflaskan med vin, att vinet purprande
stänkte
över hans hand. — »Min syster, min visdoms-
beryktade syster,»
bad han förlägen och skygg och räckte sin hand,
på vars finger
vinet glödde som blod. »Beviset är halvgjort, min
syster.

Stjärnorna spådde en synd, men du försummade
spörja
synderskans namn. Gack, hämta din skål och
forska i vattnet,
om i stjärnornas skrift den skyldigas namn är
Ahanna!»

Skålen hämtades nu och ställd på sin ärgiga trefot
lyftades den i palatsets högt omhägnade förgård,
där med sitt sydländska ljus, med ökennätternas
klarhet
stjärnorna blickade in. På tröskelstenen i dörren
stannade översteprästen skygg. Hans bröder, som
annars
lekte och skämtade högt, de stodo som straffade
gossar
runt om systrarnas skål, och strängaspelen, som
tystnat,
rökelsekaren, som släckts, betäckte den sandiga
gården.

Rätande ut sin krokiga rygg steg Bent-Amenemma
hotande fram och läste i sagoberyktade vattnet.
Länge dröjde hon rak, men småningom sjönk hon
till hopa.
Ängsligt trevade hon med fingrarna över sin
kjortel,
stirrande stelt och vasst i stjärnornas eldskrift.
Förfärad,
vacklande sjönk hon på knä. Hon sjönk med
haka och kinder

djupt i speglande vattnet. Hon bet i ordlös förtvivlan
över den blänkande skålens kant och föll med ett anskri
häftigt tillbaka, och dragande skålen med sig i fallet
låg hon, våt av det heliga vattnet, svimmad på gården.
Översteprästen skyndade fram. Han slöt sina bröders
händer i sina. Hans skinande dräkt, hans smycken och pärlor
hade ej vackrare glans än hans glädjestrålande ögon.
Nickande ropade han, där mellan kastade flöjter,
fläktor och trampade bägare han gick fram över gården:
»Ditt var synderskans namn, ditt eget, o Bent-Amenemma!
När du vid Isis' fot drev bort en man från din syster,
bröt du mot Isis själv. Ack, varför lägga beständigt
våra bedrägliga ord på gudarnas läppar! De känna
endast en enda synd, den synd varav andra få lida.
Vinet och flickans kyss och dristigt spratt, som förskräcker
skröpliga kvinnor och män, är oskuld för himmelens gudar.
Månen och stjärnan och soln är deras gåva, men även

ungdomskärestan min och vetebullen. När runt den
skiftade bullen och bockskinnsflaskan vi sitta som bröder,
gror i samkvämets luft det frö, ur vilket i löndom
växer förbrödringens tid. — Försoningsoffret har fordrats
sjufalt större än synden själv. Min syster, du offre
alltså sju av Isis' prästinnor åt eviga Hator.
Dagar och nätter sju de må, så tyder jag domen,
sammanlänkas vid var sin Hatorpräst med en kedja.»

Illa dolde prästinnorna dock sin hemliga glädje,
när de släpades fram till Hators jublande präster.
Långt genom öknen ljöd, när smeden hämtats från Tebe,
hammarn som nitade kedjorna raskt, men då hammaren tystnat,
hördes från brödernas bommade hus i ödsliga natten
tamburinernas dån vid Isissystrarnas bröllop.

III.

Epilog, Hatorprästernas sång till Ptah.

Som givmild kärlek lyser fram ur varje tråd
på den av ljusa garner vävda våd
en brudgum skänkt sitt hjärtas brud,
så lyser klart ur allt din kärlek, Gud!

O kärleksrike Gud! O Fader god!
Säg, om du närmre våra trösklar stod
än nu, då vin ur bockskinnssäcken blöder
och medan strängaspelet susar hult,
vi, hatets barn, vi människor bli bröder
och döma världen milt och kärleksfullt?
Om du har skapat allt, vad vi förnimma,
då måste även i det onda glimma
ett återsken av all din storhet kvar.
Då har det onda även dig till far.
Vad Gud har skapat måste vara gott.
Vad människorna nämna synd och brott
är synd och brott i deras ögon blott.
Det är en himlens röst, som jorden falskt förstått.

Betlehem.

När klostrets fönster glödde
i djupa solnedgången;
när munken, som tömt sin mugg,
steg upp i tornets glugg
och ringde till aftonsången
och kvinnorna sutto med slända
i dörren på tröskel och pall;
då steg jag in i den tysta
basilikans pelarehall.
Den står med förfallna väggar,
med sitt gamla tak av trä,
sina pilgrimsskaror, som ligga
med flaskor och kors på knä.
Där är som sjönge i muren
en dold församling och präst:
»hic de virgine Maria
Jesus Christus natus est!»

Jag tog med rysande händer
ett ljus av vax och steg ned
i kryptans gångar och grottor,
där bedjande stodo i led.

Där sken i skrift på golvet
av lampor belyst som till fest:
»hic de virgine Maria
Jesus Christus natus est!»

Inskriften omgav en silverstjärna, som låg alldeles lös i golvet som ett lock, fast detta nu råkat i glömska. Under detta månguddiga lock, vilket nu lyftes upp för några ögonblick, låg i en helt obetydlig fördjupning en mycket förmultnad sandal eller sko, som tillhört Kristus.

I Cæsarea bodde Kristus ett helt år hos en krukomakare, som han betalade genom att var morgon hämta honom leran från vattendraget, tre stadier från stadsporten.

De vackra tvätterskorna, som hade en lätt tunga, när de stodo därinne i den manshöga vassen med vattnet upp till knät, förstummades alltid i hans närvaro. De måste vid vart hans ord betrakta honom med stora ögon och förvånas att de ej förr insett något så enkelt och riktigt. Om aftnarna satt han ofta på brunnskanten utanför krukomakarens hus och kastade bröd åt hundarna och duvorna. Hundarna voro den tiden mycket skygga, men duvorna blevo slutligen så tama, att de slogo ned på hans huvud och axlar till dess han satt som i en gloria av små vita flaxande vindar.

Krukomakaren brukade då sticka ut sitt leriga huvud genom dörren, harkla sig och invända:

»Mästare, det som djur är och det som planta är, det är också utan själ!»

Då svarade Kristus: »Skall en krukomakare därför vara utan hjärta?»

Emellertid fastnade hans sko en morgon i den sumpiga marken vid vattendraget. Det var just samma sko, som sedan fördes hit till Betlehem. I stället för att åter stöta fast den på sin fot, betraktade han den länge och eftersinnande utan att någon fattade hans tankar. Slutligen utropade han: »Den, vars fot passar i denna sko, skall fullkomna mitt rike!»

Denna legend berättades nu bland pilgrimerna som samlades i grottan. De flesta voro ryska bönder. De buro en rikt förgylld ikòn och hade pälsmössan stucken under armen. »Du, Jegor,» viskade de, »eller du, Gregor, är det ej bonden och arbetaren, är det ej den fattige, som skall fullkomna Kristi rike?» Därmed började de passa skon.

Medan de voro upptagna av detta, stal Jegor fem kopék, som Gregor gömt under den uppvikna kanten på sin mössa. Den lilla, ytterst smala skon försvann alldeles under deras breda fötter.

Vem har däremot ej hört talas om en eller annan bildad gråhårsman, som oavbrutet arbetar

vid sitt skrivbord i husets innersta och mest tysta rum. Han är en egendomlig blandning av vänlighet, fördomsfrihet och bitterhet. Vart hans ord är en spik, varmed han korsfäster sin egen samhällsklass, sitt eget kött och blod för att frälsa andra klasser, som egentligen äro hans naturliga fiender. Man kan nästan säga, att han ber dem slå in hans fönster. Han vill försona människorna med förnuftet och sanningen och gör sig själv, sina efterkommande, sin egen samhällsklass till försoningsoffret. Till hans spensliga fot skulle skon ha passat!

Vi böja vårt huvud gärna
för grottans silverstjärna
men minnas, fast lampor och bloss
till de heligas minne brinna,
att varje man och kvinna,
vars saga vi läst och besinna,
var endast som en av oss.
Och samma Ruth, som knöt sig
en kärve ax i soln,
hon vände sig om och snöt sig
i dammiga yllekjoln.

Vi hälsa ditt första hem,
du dotter av Betlehem,
du unga kristendom,
som i kläder sida och vita
drog bort till kejsarens Rom!

När Petrus Eremita,
en man i herrranom,
steg upp på sin åsninna
och värvade knektar, kom
du tillbaka som härskarinna.
Jerusalems gata stod
belagd med rödaste matta
av saracenernas blod.

Om greker och latiner
sen dess förstulet snatta
av klosterkällarens viner;
om nere vid dammen de meta
och vända sig om och träta
om mässa och bönepall;
om i allt vi spåra förfall;
om vi börja huttra och frysa
och längta spisa kväll
och rygga till, när vi lysa
dit in i den källarecell,
där Hieronymus låg
i forna dar på den flata
och fuktiga marken och såg
med grubblande blick i Vulgata;
så muntras vi snart, när i trappan
vår pilgrimsskara går fram.
Den stripiga luggen och kappan
är grå av boss och damm.
Ty frukta de djävulen mest,
de frukta vatten därnäst.
Om jag vore Betlehems präst,

jag droge en balja med vatten
i kryptan till mässan på natten.
Jag toge en kostelig såpa,
som sved i asketisk smärta
— allt medan jag gned och smet
från ryggen de heligas kåpa
och väldigt bad och grät:
Du, Herre, förlåt dem skammen
att komma med renaste hjärta
i smutsig lekamen! Amen.

Men ljuset brann till fingret.
I klostret mötte kamrater
vid aftonvarden, som dukats
på vit servet av en frater.
Vi stego till häst vid porten.
Till samtal var natten för stor,
men herdarna sjöngo på berget
vid palmvin en mjältsjuk kor.
De sjöngo i jämrande toner
en sång om en myllad skatt
och stirrade upp i Judéens
decemberstrålande natt.

Vi hörde vid var förfallen
och kringbyggd korsfararbrunn,
som gapade upp vid vägen
lik en svart och ropande mun,
hur där ljöd som en mässa ur jorden
från en dold församling och präst:
»hic de virgine Maria
Jesus Christus natus est!»

Fikonträdet.

Välkommen, du svala österländska afton, välkommen! Du är efter den heta dagen som vattenkrukan efter ökenritten. Du är som en blek ung hustru, som från kullen vinkar den svettiga jordarbetaren hem. Du liknar de turanska guldsmedernas opal, ty din färg växlar mellan den vita mjölkens och det ljusröda vinets på samma sätt som din glädje växlar mellan sund, stärkande vila och uppeldande lustbarheter.

Med dessa utrop hälsade jag kvällen och hejdade min åsninna i ett smalt dalstråk, som klättrade upp mot Jerusalem. Staden låg på höjden med sin ringmur, sina kupiga vita hus som en fyrkantig korg med ägg. Utanför stadsporten sutto vitklädda änkor på männens gravar, orörliga och speglade i en stor blank, vindstilla damm.

Med ens kom skymningen. Dalgången blev full av folk — och det led mot påska.

I porten till ett lågt lanthus, där kvinnorna tillredde en nattvard, satt Kristus, förbrödraren. Ehuru hans ansikte alldeles icke kunde urskiljas, emedan belysningen föll på hans rygg från oljelampan inne i huset, förstod man strax vem han var. Hans mörka hår hängde som en yvig ragg ända ned till hans knän. Hans vita seerskjorta var kantstött, foten lerig. Med vänstra handen sammanhöll han sprundet på en lädersäck med vin. Så snart någon av vännerna, som med korsade ben sutto i en ring om honom, ville resa sig, tryckte han ned honom på sin plats igen och bjöd honom dricka. Inga omsorger, inga arbetstankar fingo störa den stilla aftonglädjen.

Då reste sig oförmärkt Judas, judarnas jude. Hans välvårdade händer och fötter voro vita som marmor och naglarna omsorgsfullt skurna. Han strök ej svetten ur pannan med skjortans fåll som de andra lärjungarna utan drog alltid upp en lång romersk näsduk. Hans skägglösa välmående ansikte med de små lugna, förståndiga ögonen var helt och hållet den sansade omtänksamma penningemannens.

Han smög sig sakta bort bakom lanthuset på vägen mot Jerusalem, medan hans gröna huvudkläde fladdrade mellan de förvridna, svarta olje-träden. Han slog sig för pannan och talade halvhögt, och det var ej svårt att ana hans tankar.

Vart bär det hän, tänkte han, att följa denne man, som förbjuder oss att arbeta och att tänka på framtiden och på vars huvud man slutligen satt ett pris? Har jag ej i år och dagar sparat slant på slant? Det felas mig endast trettio silverpenningar — endast trettio! — och jag sitter under eget fikonträd.

Ovillkorligen räckte jag mig efter en sten. Då reste sig Kristus, förbrödraren, i den upplysta dörren.

»Du är ännu ung,» ropade han till mig. »Din första tanke på eget fikonträd skall gå bort och sälja mig!»

Under tiden blev dalgången så mörk, att ingenting längre kunde urskiljas. Allt sjönk tillbaka i Österlandets obeskrivliga tystnad, en tystnad som fött profeter. Men från den aftonen förstod jag dem, som önska, att ingen människa skall rå om ett *eget* fikonträd.

Varför det är möjligt.

Väster om Döda Havet fick jag härbärge i ett ökenkloster. När jag tidigt i dagningen från burspråket såg ut över den storartat livlösa öknen, kom jag att tänka på — människan!

Icke är hon elak. Hon är snarare en stackare, som rör sig med stora ord, men som ingen kan lita på. Ju mer jag funderade, desto mer upphettad blev jag. Slutligen reste jag mig och utbrast högt: Hur är det möjligt att icke förakta människan, hur är det möjligt?

I detsamma närmade sig en ung jude, vars tofflor smällde mot den tomma klostergårdens stenläggning. Han hade enligt bruket en rund filthatt och en svart hårlock vid vardera tinningen. I ena handen höll han Josephus' Judarnas Historia, i den andra en tänd hornlykta. Men lappade voro kaftanens ärmar, tofflorna slitna. Redan på avstånd började han vinka mig, men avböjande skakade jag på huvudet.

Då han emellertid blev stående på gården och icke upphörde att vinka, gick jag ned.

»Jag skall förklara dig, varför det är möjligt att icke förakta människan,» viskade han och öppnade en låg dörr strax bredvid ingången till refektoriet. Han förde mig utför en smal alldeles snörrät trappa, som var så hisnande lång, att ingången bakom oss slutligen ej föreföll större än ett nålsöga. Vi stannade till sist i en trång gravkammare. Svärmar av pipande läderlappar flaxade kring hornlyktan. På golvet låg en mumie, vars breda panna och framskjutande kindknotor ännu visade ett nästan urtidskraftigt ansikte av en man.

Juden höll mig tillbaka. Med en röst så övertygande, så darrande av ångest, att jag önskade jag aldrig följt honom, suckade han, pekande på mumien: »Det är Gud!»

Om vem skulle han vågat yttra något sådant, vore det icke om den man som skapat judendomen, jag menar Moses. Han är en av dessa tre eller fyra människor, som stå kvar från forntiden som obelisker över begravna städer. På hans panna ligger judendomen, kristendomen ligger i hans högra hand och islam i hans vänstra, och alla profeterna stå som små dvärgar mellan hans fötter. Det var länge som hade hans kåpa hängt ned över hela himlavalvet och skymt allt utom honom själv. Dånet av hans knutna hand höra vi än i dag, när vi

måla upp med vitt och svart vad som skall kallas rätt och orätt.

Famlande med händerna efter väggarna skyndade jag springande uppför trappan. Tätt bakom mig hörde jag smällarna av judens tofflor. När jag hunnit upp i det fria, böjde sig juden över min axel och frågade: »Förstår du nu, varför det är möjligt att ej förakta människorna? Det är ej för deras skull,» ropade han och pekade runt hela synranden, »men för de få stora, som vi måste beundra!»

Vad skall jag tro?

När Mamud-Khan i rusigt övermod
beträdde plundrade Sumnats pagod,
där runt kolonnerna, som svälde ut
till giftigt granna oerhörda svampar,
hans knektar bundit sina trötta kampar
och drogo lott om rustningar och spjut;
då lyfte han mot Schivas jättehöga
och stränga bild, som sken med silverbleck
och sexton armar och ett krystat öga,
sitt gamla vapen, österns skräck,
den värsta slägga,
som Irans värsta smed
förmådde lägga
på städ.

På gården, där förmörkad solen skänkte
ett spökgrönt ljus åt dammar och pagod
och bundna hundar gisslades i blod,
var svart av män och hjälmar blänkte.
Där lågo kalkar, fläktor, bajadärers skrudar.
Där leddes kvinnor under skratt och skrän

vid rep som skuro deras nakna knän,
bland elefanter och bland tagna gudar,
på vilka först som ärliga barbarer
man brutit nacken av för nöjes skull,
och mellan dryckeskärl av mörknat gull
och getskinnsfällar från Kashmirs basarer.

En grå brahman
steg skygg i vägen framför Mamud-Khan.
Hans lilla huvud stack ur hans
ofantligt höga luvas silverfrans
som ur en silverkopp en torr potät.
Han steg för altaret, där Schiva satt,
och sade brådskande och feberhet:
»Förtörnas, Mamud-Khan, och vräk i natt
min kropp för ålarna i templets älv,
men säg, vad tänker du där bak ditt bruna änne
om människan, då du förnedrar henne
så djupt, så gränslöst i dig själv?»

Då log den grymma Mamud-Khan så hemskt, att alla
hans egna män betäckte ögat fort,
och i detsamma hörde de hans slägga falla
på bilden dovt som på en källarport.
Nu sprang, när Schiva brast i tvenne stycken,
ur gudens kluvna buk åt alla kanter
ett regnbågsfärgat regn av diamanter,
safirer, pärlor, myntat guld och smycken.

De skatter, templet roffat under år
från rajahns harem och från kojans vrår,
från änkor och föräldralösa, brunno
i öppen dag i rövarskarans väg.
Som ärtor ur en omstjälpt påse runno
de ädla pärlorna på trappans glatta steg.

Då log för andra gången Mamud-Khan.
Han svarade pagodens grå brahman,
som skälvde, så det ringde i de elva
små klockor, som med kläppar av rubin
han bar längs fålln vid kåpan av muslin:
»När människornas gud är prästens kassaskrin,
vad skall jag tro om människorna själva?»

— — — —

Djufars visa.

I danserskornas stad, det glada Tanta,
där bomullsbuskens ros blir vit och gul
och Nilens delta står med gröna majsfält
och bufflar draga vattenhissens hjul,
i detta Tanta levde gamle Djufar.
Han var beryktad för sin tungas makt
att dikta långa österländska verser
i takt med danserskornas muntra takt.
Han sjöng så vackert om sin stad, som låg
med hundra duvtorn, torg och minaret,
att den som hänryckt ej sprang in i dansen
betäckte ögat med sin hand och grät.

En morgon tidigt satt han på sin tröskel.
Fast lågt stod solen var han redan klädd.
Då ropte alla flickorna vid brunnen:
»Nu diktar Djufar! Han har glömt sin bädd!
I afton kanske, när i haschischrök
på nakna fötter och vid flöjters låt
vi dansa slöjdans, att han sjunger visan
och lockar än vårt skratt och än vår gråt.»

Då sade Djufar: »Har jag tid till sång?
Min tid är kort till ökengravens blund.
Jag har ej råd att för min sömn försumma
en sådan sval och ljuvlig morgonstund.»

Då ropte yngsta flickan med ett skratt
och lyfte krukan på sitt svarta hår:
»Vår vän är alltför gammal till att dikta.
När fyller Djufar sina hundra år?»

Förbittrad steg den krökte gubben upp
och strödde trumpen bröd för sina duvor.
Men när han såg kupolerna, som välvde
på stadens höjder som en klase druvor,
och såg kring slätten, klarnade hans min.
»Kom, barn! Om jag var hundra år och mer,
förmådde än min gamla tunga sjunga,
när från min tröskel denna trakt jag ser.»

Där blev ett jubel. Folket kom ur staden
och satte sig som kring ett lägerbål,
och deras trummare bar ut sin puka,
en fiskskinnsöverdragen mässingsskål.
När musikanterna nu bildat ring
med flöjten lyft och lutan på sitt knä
och med sin smäckra, strängade rebabe,
vars buckla sken av indiskt sandelträ,

och när vid danserskornas sakta dans,
nu var kring deras panna fästad slant
begynte glindra som en liten gnista,
steg Djufar upp på brunnens låga kant.

Han drog en pappersremsa och en penna
försiktigt ur en avlång silverslida
och knäppte upp sitt bläckhorn, där det hängde
i gula silkessnören vid hans sida.
Det låg ett sorglöst lugn på denna trakt,
på tystnadens beständigt tysta land,
på dvalans land, det tigande Egypten,
där själva vattnet ljudlöst slår sin strand.
På deltats reflar sov en rad flamingos.
Ett fartyg sam på vattnets gula spegel
med akterhuset målat grönt och rött
och drev med floden utan rodd och segel.

Den gamle Djufar tog som en aktör
på brunnens kant högtidligt ut sitt steg,
och mödrar lyfte sina barn i höjden
i väntan på hans sång — men Djufar teg.
Hans ögon vidgades och glänste under
hans panna, som var brun som mörknat läder,
och i den ivrigt lyfta handen sken
mot kornblå luft hans pennas vita fjäder.
Han rörde sina läppar tyst, och han,
som med sin vers och klangen av sin röst
så ofta lockat löjen eller tårar,
lät hakan långsamt sjunka mot sitt bröst.

Han vände sig från folket och betäckte
sitt huvud med en ärm av sin burnus.
Han brast i gråt. Han lät sin penna falla
och gick tillbaka till sitt låga hus.

Då ropte närmsta flickan: »Ganska sant
blev Djufar spådd, att diktens stora glädje
ej mer än hans.» — Den andra flickan gick
förgrymmad hem från brunnen, men den tredje
gav musikanterna en vink och tog
hans pappersremsa, som låg våt av gråt.
Hon lyfte den och bar den följd av folket
vid strängarnas och pukans muntra låt.
Hon gick till stadens stilla helgedom.
Där fästes remsan i en pelargång,
och Tantas döttrar kysste den och mindes
i långa tider Djufars tysta sång.

Den ögats glädje Österlandet skänker
kan ingen skildra i en skriven rad,
men gamle Djufar målar denna glädje
i sitt av tårar vätta, tomma blad.

— —

Den ombytlige.

Bland många delvis illa medfarna arabiska handskrifter som Abu Barak, bokförsäljaren, satt och stavade i vid sin hornlykta, hade det översta följande lydelse:

Damaskus, i kalifen Osmans tredje regeringsår och i det fyrtiondeförsta efter hans börd. Den Ende skänke honom och Eder alla ett fredligt år!

Jag kan högakta, kanske till och med beundra den man, som lever regelrätt, som anses för ett mönster, som genast från sin tidigaste ungdom slår in på en given bana och plikttroget och lugnt följer denna till dess han dör, omgiven av väl uppfostrade barn. Då jag talar med honom är det emellertid som om jag samtalade med en mycket oerfaren och ensidig person. Han har aldrig varit i tillfälle att pröva livet från flera sidor; han har aldrig för ett häftigt intryck kastat över ända sitt redan påbörjade arbete och försökt sig med ett nytt. Den

ombytlige däremot vinner genom att upprepade gånger med förnyad iver hängiva sig åt nya företag en viss erfarenhet i allt, en rik mångsidighet. Jag älskar den ombytlige. Hans lynnes skiftning påminner om ädelstenens. Hans samtal behagar mitt öra på samma sätt som de brokiga arabeskerna på moskén i Ispahan mitt öga. Det är som om hans sinne vore sammansatt av finare och känsligare ämnen än andras. Om han i dag framkastar en åsikt, skall han i morgon kanske bekämpa den, och detta emedan hans sinne är ytterligt känsligt för motståndares anföranden och skäl. Han kommer just härigenom oftast sanningen närmare än någon annan, och om han begår ett misstag rättar han det snart själv. Vad är egentligen en orubblig övertygelse? Är den ensidighet, envishet, andlig tröghet eller övermodig tro på egen omdömesförmåga? Vilken stor gåva att hastigt kunna sätta sig in i andras tankar och uppfattning, vilken livlig själsverksamhet! Fanatikern, den ombytliges motsats, saknar helt och hållet denna förmåga, då han slår fast en åsikt och går i döden för den liksom den vore jordens största sanning, ehuru den understundom med tiden visar sig vara jordens största lögn. Hans inskränkta ensidighet erinrar om sådana människors, som vi kalla trähuvud. Varför endast omsluta en enda förhårdnad tanke, en enda kärna liksom det obetydliga lilla plommonet och icke hundra kärnor liksom den stora präktiga melonen! De kristnes gud gömmer tre personer i en, men den ombytlige väl tio. Att umgås med honom är därför samma omväxling som att samtidigt umgås

med flera personer. Om någon vore beständigt kvick eller beständigt storsint, skulle han lätt anses för mer än en vanlig människa. Det tycks därför som om kvickhet och storsinthet genom en vis skickelse mera sällan hörde till den beständiges karaktär än till den ombytliges — vilken ändå alltid drar ned sig till en vanlig människa genom att strax efter en kvickhet eller en stor handling säga en dumhet eller göra något klandervärt. Den ombytliges vänlighet är ögonblickets uppriktiga och varma ingivelse och besitter därför en säregen tjusningskraft. Hans förolämpning är mindre sårande, ty man vet att han strax skall återvända och gottgöra den. Ja, jag älskar den ombytlige och är glad då jag vinner hans vänskap, ehuru jag var dag blir nödsakad att erövra den på nytt. Den vänskap däremot, som jag skrinlagt hos den beständige, sköter sig själv; den blir honom ett slags skyldighet — och själv kommer jag knappast i håg den.

Mamud—Brutus.

»Tala ut ur skägget, blårock!» ropte barskt
Mamud, storsultanen, satt på gammalt sätt
i sin port uti sitt kära Gazna
för att slita tvistemål och skipa rätt.
»Tala ut ur skägget, blårock!» skrek han strävt,
sköt ur pannan bättre sin turban
och såg upp på klaganden, som skamsen
stod och huttlade i blå och lång kaftan.
»Saken är...» begynte denne tyst och skyggt.
»Herre, alla muslims vällust kallas du!
Saken är att...» Han berörde marken
med sin röda mun och med sin panna nu.
»Att?» röt storsultanen till, så ekot sjöng
genom valvet som en pisksmäll och försvann,
medan två till hängning smidda ringar
sakta vaggade i taket av och an.
»Att...» skrek muslimanen skrämd och såra brått.
»Du mitt ögas glädje! Saken den är den...
Arslan kallas jag. Jag har en hustru...»
Han föll knä på portens tegelgolv igen.

Storsultanen, Gaznas lystna gråskägg, gav
lugnt och torrt till svar: »Besinna ändå smått,
att jag själv har boråt hundra hustrur
men bär full av ödmjukt tålamod min lott.»

På ett tecken kom vår blyga Arslan nu
litet närmre, sedan först han klivit ur
sina gula tofflor och fått ställt dem
riktigt höger-vänsterrätt vid valvets mur.

»Si!» Han hukade sig röd och viktig fram.
»Hon är ung, min hustru...» — »Och vad mer, därtill
kanske het i blodet?» log sultanen.
»Och kanhända rätt behaglig när hon vill.»
Som han talade, gav han en slav en vink
att försiktigt fälla någon smula mer
på den tunga mattan framför porten.
Solen sken ju så fördömt på golvet ner.

»Hon är ljuv och farlig som förbjudet vin!»
ropte Arslan ivrigt — »och har råkat få
någon älskling,» fortfor storsultanen,
»som ej nöjs med några blinkar då och då.»

»Store härskare, du ser fördolda ting,»
utbröt Arslan. »Du ser allt i öppen dag.
Men ej nog med detta; denne snyltgäst
kör mig själv ur eget hus med hugg och slag.

Ja, han kommer, bäst det är, en regnig natt
makar mig på öppna gatan med sin stör
för att lyfta Zaib på sitt knä och skratta,
när han väl har bommat porten innanför.
Eh!» Vår Arslan tystnade med ens och drog
axlarna till örat, tog en ställning likt
en som korsfästs, vilket allt betydde
ungefär som: kan man tåla slikt?

Eftertänksam såg sultanen länge ner
på sin vita hand, likt om på den han sett
bokstavstecken i de fina fjunen,
som mot knogen kammade sig lent och slätt.
»När härnäst den skälmen kommer i ditt hus,»
slutade sultanen med en tankfull nick,
»sök mig då i smyg, och jag vill visa
att mitt binamn: 'rättvist hård' jag rättvist fick!»

Sedan ropade han nästa mål och sjönk
lugnt tillbaka mot sin silkeskudde stödd;
men man märkte länge, att sultanen
mer än annars blivit tankspridd och förströdd.

Första dagen gick, men på den andras kväll
föstes Arslan i sultanens sovrum in,
jämrande, förskräckt, med naket huvud
och med nyss av friska käpprapp randat skinn.
Strax sultanen kallade sin storvizir.
Storviziren kallade med utsökt takt

sin evnuck, evnucken slaven; slaven
kallade en handfull män från slottets vakt.
När för slaven dessa anmält, att de hört,
och han sagt det för evnucken och evnucken för
storviziren, bugade sig denne,
och sultanen tog sin päls och tog sitt rör.

Det var skumt därute, var som varje hus
blundade med luckorna för sömn tillreds.
Över tak och minaret sken månen,
tunn och spinkig som en avklippt nagelspets.
På ett brandrött portvalvs tröskel satt en flock
danserskor med mynt på hår och hals och bröst.
Långt på avstånd hördes genom mörkret
deras lutor och melodiskt veka röst:

»Oj! Oj! Ya habibi!
Hoj! Hoj! Kun tabibi!
Kom, kom, min älskade nu,
bliv min läkare du!»

Först gick Arslan, stammande och ömklig nog
med turbanen sliten från sin runda svål,
vilken kal och rakad sken vid lyktan
som en blank och diskad, upp- och nedvänd skål.
Så kom mässingslyktan, buren på en stång
av två magerbenta negrer. Bredvid dem
skred sultanen själv och storviziren
mellan negerknektarna, som voro fem.

Snart begynte Arslan vifta med sin hand
eller låta som om han på ett försök
härmat regn med »syss» och »pysch! Gå sakta!
Där är huset — hysch! — I grändens krök!»

»Är vår fågel flugen?» sa' sultanen torrt.
Arslan skälvde som ett galgens lik i blåst,
och han viskade till storsultanen:
»Han är kvar och innanför är dörren låst.»

— »Bra! Så spräng då dörren och stick skälmen
ner
ögonblickligt och på stället utan prut!
Släck först lyktan. Arslan, du skall skaffa
mig en kyckling ur ditt kök, när allt är slut.»

Häpen, varför i Mohammeds namn just nu
deras herre fick en sådan lust på mat,
stod för första gången i sin levnad
storviziren alldeles försagd och flat.

Men han vände sina ord som så: »Det blir
svårt att sköta svärd i mörkret. Aldrig förr
har du heller dömt en brottsling ohörd...
Men ditt ord är Guds!» Han uppslog lyktans dörr.

»Blås du till!» befallde storsultanen kort.
Men viziren blåste aldrig utan nöp,
spottande på fingrarna, kring veken,
så att gula lågan fräste till och stöp.

Sedan porten sprängts, gick storviziren in.
Gränden låg med ens så midnattssvart, att då
Mamud såg i mörkret, fylldes ögat
som av tusen gnistor, tusen stjärnor små.
I sitt österländska sinne frågte han,
vänd från släckta veken, vilken glödde rött,
om ej dessa mörkrets alla gnistor
voro själar av de människor som dött.

Djupt ur huset ljöd ett skrik. — Viziren kom
hastigt ut och tände lyktan vant och lätt.
Han höll upp sitt svärd, som lyste blodrött.
»Herre, vad i nåder du befallt, är skett.»

Men det sista ordet fick han knappast fram.
Ovillkorligt han ett steg tillbaka vek,
ty han såg sin herre vänd mot Mecka,
helt försänkt i bön och som ett linne blek.

När sultanen slutat bedja, tog han strax
kycklingsvingen, som ur Arslans kök han fick.
»Allt sen,» sade han, »jag hört om detta gyckel,
har jag varken smakat föda eller drick.
Bönen gjorde jag till tack, att skälmen var
nådd och näpst; men lyktan först jag släcka lät
att få straffet blint och obevekligt,
lika gott eho han var som föll för det,

ty» — sultanen täckte med sitt långa skärp sina ögon och gick långsamt därifrån — »sådant streck har ingen annan vågat — än min egen son!»

Ja, du är tung, men kärleken är stark.

Så var i Trebisond en grå scheriff,
som hade tio skimlar i sitt stall
och tio hustrur men en enda dotter,
och hon var honom kärare än allt.

*

Hon låg i oljelampans gula ljus
på golvet i sin bädd och tryckte skygg
för ögat svarta buffelfällen och vände
åt rummet blygselfullt sin nakna rygg.

Hon bar i bädden ännu på sin nacke
en mörkröd luva med en blåsvart fjäder,
som knäckts mot kudden. Fjäderfläktan låg
på mattan över hennes fallna kläder.
Vid låga lampan stod en man, vars famn
hon nyss i hemlig kärlek slöt i sin.
Han knöt sin gördel och slog upp ett fönster,
vars ruta icke var av glas men skinn.

En grå decemberdagnings luft flöt in.
Scheriffens dotter vände sig förskräckt
och drog kring rygg och axlar buffeltäcket
och viskade, när hon fått lampan släckt:
»Har redan soln gått upp? Du ser så ängsligt?»
Han stod vid fönsterposten. »Nej, jag ser,
vad värre är än så...» — »Då ser du kanske
att repet, som du knöt, har brustit ner?»
— »Nej, give gud så vore. Fotsdjup snö
har fallit under natten; när jag går...»
— »När du skall gå från slottet,» fortfor flickan,
»så stannar ändå kvar i snön ditt spår.
Min barndomsallrakäraste, kom hit
och tag på dina fötter mina skor,
ty dina breda fotspår få ej leda
till gömda haremsrum, som jag bebor!»

Hon ryckte sina skor från cederpalln,
där hennes sidenkläder sjunkit hop.
Men hur orimligt små! Ett löje tryckte
i hennes friska kind en liten grop.
— »Det hade också nyttat föga till
att ha min sko; en sådan sirlig snitt
bär bara jag, och när som spåren leda
till något fönster, detta därtill mitt...»

»Så tänker skvallret,» återtog han raskt,
»att — se, nu faller snön på nytt och yr!
— att som vår gamle grå scheriff hans dotter
om natten också går på äventyr.»

»Jag vet dock råd,» sa flickan. »Vänd dig bort!
Se inte hit, så kan jag stiga opp
och hastigt kläda mig. Är solen uppe?»
— »Den lyser ren på minaretens topp.»

— »En sådan envis hyska! Nej, se bort!»
Hon hade redan halsen full av gråt.
»Ju ivrigare som jag blir, ju mindre
kan jag få haken till att häkta åt.»

Hon ville häkta ett slags sidenstubb,
en varmt vadderad kjol, som flera gånger,
när vinterkylan kom, hon redan bar
inunder sina vida bussaronger.

»Det ljusnar,» fortfor han, mot fönstret stödd.
Hon började att snyfta blek och rädd:
»Försök då du att knäppa hop min häkta,
men blunda ändå, tills jag väl blir klädd!
Nå, fann du hyskan? Fann du inte henne?
Hu! så jag darrar i min frusna kropp!
Se efter om igen hur pass det dagas!»
Han gick till fönstret. »Nu går solen opp!»

— »Har redan soln gått opp? Allah, så kom
med öppna ögon då och hjälp mig fort!
Här har du linningen — ja där! — och märlan!
Du gud, vad dagen kommer grant och stort!»

»Men,» sporde han, när nu han hjälpte till
att häkta sidenstubben, »inte har
jag ändå klart, vad rätt min flicka menar;
för snön blir kvar, om också hyskan tar.»

Hon sprang till öppna fönstret raskt och steg
på fönsterbrädet, såg sig snabbt omkring,
knep modigt fast sig om det dävna repet
och gled sin väg som på en snodd en ring.
Om sidenstubben fastnade ibland
i repets knutar, blev hon rädd och slet,
men under fållen syntes krökt om repet
det rosenfriska, barnsligt runda knät.

I backen hann hon knappt, så var han med.
»Nu,» ropte hon, »lär ingen ana lätt,
när han i snön ser spår av bara fötter,
att han scheriffens dotters fotspår sett!»

Hon sökte lyfta honom och slog arm
omkring hans liv men slant på frusen mark.
Han stred och värjde, men hon log mot honom:
»Ja, du är tung, men kärleken är stark!»

Så fick hon honom, jätten, som hon ville,
på sina axlar, hon den starka mön,
och sviktande och blossande av bördan
bar hon sin älskling bortåt över snön. — —

Hon kom tillbaka ensam. Krökte sist
om repet valna fingrarna med nöd
och slingrade omkring den första knuten
sin fot, som nu var både våt och röd.
Men med detsamma såg hon i ett fönster
en glimt som av ett gyllne gördelspänne
och såg scheriffens små och vassa ögon,
som djupt ur rummets mörker mötte henne.

Betrakta den som icke talat än,
är att betrakta ett förseglat brev.
Hon föll på knä i snön. Hon släppte repet.
Men samma pinsamt hemska tystnad blev.

Hur häpen stod hon likväl nu, när han
kom ut i snön ur närmsta sidodörr
och lyfte henne, han, den grå scheriffen,
och yttrade så rörd som aldrig förr:
»Må andra gubbar eller gummor bruka
att slå som hökar på de unga ner,
jag grät i fönstret, men av avundsjuka,
jag grät, att inte jag var en av er.»

———

Ett tema med två variationer.

I.

Mången, som med lugnt mod lägger huvudet på stupstocken, har svimmat för en sticka under nageln. Nekir och Munkar, skrivareänglarna, som protokollföra människornas handlingar, hade dagligen med lugnt mod antecknat de grövsta synder, men blevo mycket häpna och nästan bleka av förskräckelse då de en gång hörde en from man på tröskeln till paradiset tacka Gud för att han hjälpt honom undan lättsinnet, jordens vanligaste synd. Då Nekir och Munkar ej voro fullt ense om vad han menade med denna ännu aldrig antecknade synd, befallde de jordens lättsinnigaste man att visa sig.

Då kom Don Juan, gapskrattande och visslande. Det var omöjligt att få ett allvarligt ord av honom, men en jude, hos vilken han pantsatt sitt bordsilver, pekade på honom och viskade i förbigående: »Ten man ferlouschta sik vartje timme och micket fertjoust i schene damer. Adtje.»

Nekir svarade: »Att njuta var stund av sitt korta liv är, så vitt andra ej få lida därav, ingen synd inför oss, om det också är det inför människornas trånga men måhända nödvändiga lagar. Honom menade vi icke.»

Därefter läto skrivareänglarna uppresa sin befallning. Då kom skygg och darrande scheiken Rifat Hassan, som dog för länge sedan. Han knäföll och snyftade: »Munkar, jag levde de första fyrtio åren av mitt liv i en sådan virvel av nöjen, att jag de återstående fyrtio måste gå som sjuk tiggare.»

Då svarade Munkar: »Min vän, att uppoffra de fyrtio sämsta åren av sitt liv för att njuta dubbelt av de fyrtio bästa är ej lättsinne. Det är att taga livet med allvar.»

Därefter läto skrivareänglarna för tredje gången kalla den lättsinnigaste människa som levat. Men då svarade ingen. Det var tyst över hela jorden.

För fjärde och femte gången upprepades kallelsen utan svar. De hörde endast på avstånd en lång, likgiltig gäspning, och en utmärglad, skrattretande gubbe närmade sig. Han stannade och utropade självkärt och utmanande: »Vad är det ni önska veta? Rådfråga mig! Jag är Diogenes och så vis att jag försmår livets nöjen.»

Då svarade Nekir: »Då du tror dig vis, är du ett dumhuvud. Då du försummar att njuta av välsmakande mat och dryck, av vackra möbler och kläder och av alla de småting, som i sin mån förljuva det korta livet, är du lättfärdig.»

Därmed doppade Nekir sin penna och inskrev i sin bok följande:

N:o 5 989 700 402. Diogenes. Världens lättsinnigaste man.

II.

I ett av persiketräd övervuxet dalstråk tätt vid Sana i Lyckliga Arabien, hade Ildis, turkiske ståthållarens dotter, bundit en stor krans. I sin glädje över den tysta, klara österländska aftonen beslöt hon att skänka kransen åt den av Sanas invånare, som bäst förstod att taga vara på ögonblicket.

I sin stora barnslighet frågade hon väktaren vid stadsporten, var hon skulle finna denna människa. Han förde henne genast till bokskrivaren. Vem i Sana kände ej bokskrivarens namn! Med brådskande steg gick han av och an i sin trädgård. Slutligen stannade han med en min av tillfredsställelse och mumlade: »Äntligen inser jag

klart vari ditt behag består, du afton, du Österland!» Därefter skrev han på en pappersremsa följande:

Vad är din skönhet, Österland,
du ödemark av stenar och sand
och kala, förtorkade berg?
Jo, tystnad och färg!
Drag framför solen Europas skumma
oktoberskyar i grått och gult
och ställ på berget en man med en trumma,
— och Österlandet är fult!

Så snart han nedskrivit det sista utropstecknet föll han trött ihop på en bänk och somnade genast. Ildis betraktade honom och yttrade: »Efter du är bokskrivare är det din lycka att vara olycklig. Efter du är nog olycklig att plocka sönder vart intryck, berövar du ditt liv all glädje. — Låt oss gå vidare!»

Väktaren förde henne nu upp till torget till den välbärgade ljusstöparen. Denne hade tillbragt hela sin ungdom i ett mörkt valv med att stöpa ljus. Hans omsorger för framtiden hade aldrig unnat honom en dags ledighet. Men så satt han också nu på trappstenarna till sitt hus, visserligen ålderslö och bruten men försörjd.

Ildis skakade på huvudet och vände sig till honom. »Min vän, då du arbetade för morgondagen,

var du en självbedragare, ty du kunde redan innan aftonen ha legat på bår. Då du uppoffrade din ungdom för din ålderdom var du en slösare, som köpte kiselstenar för diamanter.»

Till sist blev väktaren otålig, ryckte på axlarna och avlägsnade sig trumpen, medan hans stora tofflor släpade i stenläggningen.

Natten hade redan brutit in och Ildis märkte med rädsla, att hon befann sig utanför det motbjudande ruckel, som beboddes av Muchail, stadens svinaherde, en illa känd giaur, om vilken bokskrivaren författat följande epigram:

Muchail skänker livet värde
med tobak, danserskor och vin.
Om dagen är hans stadens svinaherde,
om natten är han stadens svin.

Ildis såg sig ängsligt omkring på den folktomma gatan. Genom den halvgläntande dörren urskilde hon den knappt tjuguåriga, vackra, krushåriga Muchail, som i det svagt upplysta rummet högljutt samtalade med en vän. Han kastade två kopparmynt i bordet och ropade till sin kamrat: »Det ena myntet skall du ha! Jag är bara en fattig svinaherde, ser du, men det lilla jag förtjänar, delar jag alltid med mina vänner under villkor att de strax förskingra det. Köp nu litet

tobak och vin så skall jag knacka på hos danserskorna. En piaster är endast en metkrok, på vilken man fångar en liten mycket eftersökt guldfisk, som kallas Lyckan. Medan de andra i staden helt meningslöst skrinlägga metkroken, spisa vi i natt själva fisken!»

Flickan kände, att hon blev blossande röd. Hon steg tillbaka ett par steg i det ljusa, glada sydländska månskenet, som avtecknade hennes skugga på dörren. Hon tvekade, stötte varsamt av sig tofflorna och steg slutligen barfota och smygande upp på tröskelstenen och hängde den stora kransen på låset och kysste den. Därefter tog hon tofflorna i sin hand och sprang hastigt undan i skuggorna av husen som om hon hade gjort något ont.

Damaskus.

När som ett gråskägg solnedgångens askgrå timma
bland stadens hundra minaret, som glimma,
med sin lasciva första stjärna kikar in
i slutna hus, där på ett buffelskinn
man dukar allt, med vilket natten kan förljuvas,
och pipare och trummare ta plats och stuvas
i gömda haremsrum, där alla luckor skruvas...»

Då tär mig en lust att smyga ur
mitt rum, och med varsam hand
vill jag smeka moskéns förfallna mur
och smeka öknens sand.
Ty du var mig kär från mitt barndomshus,
från första sagan i brasans ljus,
du antikens sista varma
och levande dotter, du arma,
i kedjor slagna Österland!

Jag ville, du vore av kött och ben,
att vid din fot, vid din tröskelsten
jag ödmjukt finge mig sätta.
Då skulle vi sagor berätta!

Då skulle jag kasta med sorglös hand
för dig, du min andes brud,
var kärlek, som band mig med forna band
vid min vän, min släkt, min stam, min Gud.
Då skulle jag bädda av silken din bädd,
med ett täcke av myrten till hakan,
men bakom skulle jag stå beredd
vid din huvudgärd med ett lakan:
ty du somnar ej endast för nattens stund,
du somnar in
i dödens blund,
du ungdomsallrakärestan min.

*

Ur stadsmurns hästskoport står kvällsolns ljus
i takbetäckta blå basarerna, där breda
och sirligt skurna burspråk lägga sneda
förvridna skuggor längs de stängda hus.
Hur juden spänner för sin bod en våd,
går kvällsolns stråle som en glödgad tråd
förbi hans tofflor över bodens golv,
när, vaxgult blek och klädd i svart kaftan,
han mellan rustningar från Teherán
beslår med pärlemor en bössas kolv
och säljer vapensmiden från Levanten
och silverkannor, vilka leva kvar
från Omajadernas besjungna dar,
och kopparfat med tänkespråk i kanten.

Halloh! I turbanernas vimmel
styr drusern sin ystra skimmel,
som tuggar skum och slår.
Han ropar åt döva och sjuka:
»O fru! O fru! din kruka!
O pilt! O pilt! dina tår!»
Och vattendragarn ger tecken
med mässingsbägrar, som bullra.
Han öppnar på vattensäcken,
som dräglar över hans skuldra.
Där inne alltså i trängselns mitt,
där djupt beslöjade kvinnor i vitt
på buffeldragna skaket
i skydd av linnetaket
från badet åka hem,
där nalkas på vit åsninna
i ärevördigt skritt, ja vem,
om ej min samtids härskarinna!

Hon rider kring världen och köper land,
            Sankta Västerlandina;
            men inga ringar skina
på hennes grova, sträva hand.
Hon bär en tarflig arbetsdräkt,
som sluter grå och dammbetäckt
kring hennes kraftiga tors.
            På breda bröstet ett kors.
Hon bär mässingsknäppen på skärp och skor.
Vart knäppe har form av ett järnvägshjul.
Hon är undersätsig och trumpet ful,
            en ärbar borgaremor.

Åsninnan förs vid betslet, som blöder,
av doktor Kristen, en skälm som far
och söker lyckan och har
i Östern väl tusen bröder.
Han schackrar med ordnar, låga som höga.
Han skriver om en fenicisk vas.
Hans blå ofantliga ögonglas
beslöja hans lurande öga.
Är ömsom köpman och ömsom lärd.
Och var vi rasta vid vår färd
en kväll i en kvav locanda,
där sitter han i sin röda fez
och går oss genast tillhanda.
Att sköta vår börs är han jämt tillreds
men låter sig gärna bjudas.
Han är resenovisernas Judas!
Han är en käpp, om man slår den
i havsens djup med ett ont: »åt hin med den!»
och vänder sig om, så står den
i vattenytan och bugar igen.
Hans ledsagarinna har penningens makt.
Han visar henne basarens prakt,
och hennes öga lågar
av lust till detta förlovade land;
med piaster och francs hon rågar
sin högt mot himlen lyfta hand.

*

Är glada basarens människoström
en målares dröm,
då är grändens bettlareskara
en kyrkogårdsplundrares mara.

Om han drömde sig se, när han sänker sig hän
i en grav på stegar och remmar,
de döda, förskräckta av lyktans sken,
stå upp och leta hop sina ben,
men förblanda varandras lemmar;
om somliga finge ett ben för kort
och foten bakfram och sist glömde bort
        sin ena kind och sin näsa,
        och alla jämrade hesa;
då såge han syskonspöken till er
ni tiggarespöken, som gränden ser!

All världens tiggare gå och gå.
Vid husens knutar de stå och stå.
Damaskus' tiggare ligga.
De ligga i dag, de lågo i går.
De ligga i sömn sen tusen år
och snarka, medan de tigga.
De sova vid moskén i klick
i blåaste skuggan inne
med munnen till örat och ögat en prick
och klia sin rygg med en pinne.

Då höra de tätt vid trappan
        åsnehovarnas lätta klang.
De se ryttarinnans lyfta francs!
De gripa henne i kappan.
        De släpas med.
De trampas ned, de piskas ned,

— men faller ett mynt i klungan,
det faller i doktor Kristens brunn.
Han äter guld. Den lyser hans mun,
när han vänder franc'en med tungan.

*

Med sin jättekorán, vars pärmar i trä
av ålder sönderfalla,
står Hageb Ibn Abdallah
i Velids moské.

Moskén, där fordom ett sken sig spred
från gyllne lampor, som hängde ned
ur gyllne taket på gyllne ked,
tills räkenskaperna, fler vad det led
än vid härskarens taffel kvinnor,
med rep och sigiller knappt råddes med
av sjutton starka åsninnor!
Den dubbelgårdade jättemoskén
med sin svarta bassäng, sin skog av sten,
där ingen kristen vågar,
om ej han bär skor av halm,
gå in till öknens gud, vars psalm
är tystnad och hästskobågar!

Nu börjar skymningen falla.
Och djupt ur den källarekalla
moskéns arkad och ur alla
dess sidorum kryper mörkret ut.

Då vänder sig, när hans bön är slut,
mot trappan Hageb Ibn Abdallah.

Damaskus' dvärggondoler, de gula
och spetsiga tofflorna, vänta i rad
som längs en kaj i en dvärgarnas stad
vid tröskeln, som kyler under hans sula.
Hur sträng han kommer, hur kunglig jämt!
Och aldrig krökte ett skamligt skämt
hans djärva befallande mun.
Och aldrig skymde ett rus
hans blick, som är mörk som en Bagdads brunn,
men alltid bjöd i hans bommade hus
en Libanons dotter i smycken
sin famn, när om kvälln i pipans rök
han blott med saknad ur skägget strök
den sista droppen av mockadrycken.

När nu hos en bagaresven, som röd
på gatan lyfter sin plåt på glöd
och svänger sin sotiga vifta,
han sätter sig ned för att skifta
åt grändens svultna hundar bröd,
då ser han folket, som sysslat lugnt
med köp och handel, stanna
och stirra med rynkad panna,
med tusen ögon mot samma punkt.

Han far upp. Han mumlar en bön i sitt skägg.
Han står som limmad mot husets vägg.

Där glimmar något i kvällsolns brand,
som alla ögon sluka vilt...
Han ser ryttarinnans lyfta hand...
Från nu är hans liv förspillt!

När förr på husets tak han sov
i öknens stjärnenatt,
han sov som ett barn, så gott, så glatt.
Han drömde om de gamlas lov
till denna hans fädernestad,
där över trädgårdsmurarnas rad
man ser in i ett valv av jätteblad
— en moské av höga bananer,
där som lampor druvorna hänga
vid rankor, som klänga
från stam till stam likt lianer.
Han mindes de stolta legender, som än
berättas av scheiker, som styra
de tröga kamelerna en efter en
från Tadmor och Palmyra,
— legender om denna Saladins stad,
vars högt med kupoler välvda bad,
vars långa kaktushäckar,
vars hundra svala bäckar,
vars murar hälsas på avstånd ren
som paradisets återsken.

När nu han vill sova, springa
som råttor djävlar ur hans rock.
De gränsla på strupen och klinga
med mynt som med mässingslock.

När skrämd han bläddrar och slår
i sin stora korán med ett rop,
så falla pärmarna hop
och framför hans öga står
en stor, en blank louisd'or.

Då skorrar med hes och sprucken
och illslug stämma eunucken,
som sätter ögonvitan fram
och visar ett rep från närmsta basar:
»Hageb, din far är rik!»
När gryningen kommer på bergets kam
så spökhemskt gul som ett lik,
stryper Hageb sin far.

I seraljens källrar blir tiden lång
vid vattenkrukan i evig gång
bland fångar, som vira lump och skinn
kring skavande blacken och kloven,
medan i gallret ovan
torgets lekande barn se in.
Han skär kedjorna upp med francs!
Och snart i Stambul med dandys rang
han kristna världen råkar,
där böhmiska horn och stråkar
om natten gnissla som åsneföl.
Nu ligger han, som ruset skyr,
på tyska konsulns matta och spyr
hans münchnerbarbariska öl.

Och synes han i Damaskus nu,
så är han en främling som jag och du.
Han trivs i det bleka ljuset
från lyktan på kaffehuset
— på pålar en timrad lada,
där strida floden Barada
blandar sin svarta sång med glada
trictracspelande mäns.
Hans kind är grå. Hans öga bränns.
I tankar stirrar han hän
mot glödet på nargilén.

Då visar doktor Kristen från
den nötta tröskeln sakta
för resenoviser den bleke i vrån
och viskar: »Stig in och betrakta
ett hopplöst folks förfallna son,
som drömmer om år av vapendån,
då vred kalifen i sadeln sprang
och såg över ökenslätten,
där kristna härens korum klang!»
— Men Hageb drömmer om tjugu francs,
som han tappade nyss på rouletten.

*

Barberarn tvättar och tvålar
sin kund i det fria och målar
med löddret ur mässingsskåln
hans huvud i vita moln.

Han prövar, att vattnet är ljummet.
Var kniven skär vägar i skummet,
där lyser den blanka svåln.

Han rullar i grå servietter
hans drypande huvud på sida.
Det står som barberarn det sätter.
Han lyfter sin strigel ur slida.
Han vässar med fingret i vädret
den bukiga kniven på lädret.

Tarbuschen på nacken han makar
och fjäskar och snattrar och rakar.
När viktig han slutat görat,
så trycker han smidigt sin ena
kanelbruna axel till örat,
sin andra axel till knäna
och blankar med skjortan och räcker
åt kunden, som somnat på stol,
en mässingsspegel, som sträcker
ett ljungande sken likt en sol.

Då vaknar kunden och gäspar
och rätar sin rygg och läspar
vid sin sista gula tand:
»Belöne Allah din hand!»

Men knappt har kunden försvunnit, så slår
barberarn hans stol i kull
och kastar mässingsspegeln och går.
Han har vädrat frankiskt gull!

Han skjuter föraktfullt läpp och beser
sitt bara ben, som hänger ner
likt en skranglig käpp under kroppen.
Han köper skor av fransk fason,
och hur han sliter i stroppen,
så sväljs hans stora fot av skon.

Han köper för sparda piaster
den turkiska rocken, där varje stygn
blir mor till tio brott på ett dygn
och till tio förstörande laster.

Nu hämtar han färg i ett bäcken
och målar skrytsamt ovanför
sin låga dörr ett stort »Coiffeur»
i latinska bokstavstecken.

Men kunderna svika. Lyckan dör
Han säljer hem och kläder.
Han säljer sina franska skor.
Han säljer för francs sin heder.
Han säljer sin hustru till hor.

Han söker kvarterets fröjdehus,
där natten lång till dager ljus
man suger rök, tills tanken dör,
ur pipor av långa bamburör
med huvud av kokosnötter
och där danserskan rör sina fötter
i takt med knogar, som dunka
darabuckornas nötta skinn...
Hans sista dagar sjunka
i haschischrusets skymning in.

*

Men långt bland öknens svarta flygsandsvågor ligger
den stora kvällsoln på ett stumt, förstenat hav.
Om regn och bete beduinen knäböjd tigger
och reser sina låga tält och sadlar av.

Vid närmsta torget står en saracenergrav,
omkring vars skumma inre, där ej fot får trampa,
det gyllne gallret snor sig med sin röda lampa
som runt en negerarm en ring med en rubin.

Då öppnar golvet långsamt sina multna skrin.
I fotsid svepning står den store Saladin!
Hans kämpaskägg har falnat ned och översnögat
hans skjorta, som är grå som mull och florslikt
tunn.
En tumslång spindel springer in i tomma ögat
och kommer ut ur mörkret i hans öppna mun.

Men bakom honom höras sakta steg till dans.
Små silkestofflor röra golvets marmorrutor.
Safirer glimta bakom gallerverkets krans,
och luften fylls med ljud av flöjter och av lutor.

Han står vid gallret mitt i ryttarinnans väg.
Hon ryggar till. Hon tyglar sin åsinna svårt.
Hon kramar dödsblek sina lyfta mynt så hårt,
att guldet rinner ut vid knogarna som deg.

Hon minns, hon fattar Islams levnadssunda kärna:
en njutningslust, som lyft på härskarhänder steg
till konsternas och vetenskapens tvillingstjärna.
Hon minns, hon minns Sevilla, Murcia, Granada,
små nakna syskonbarn, som lekte barnaglada
vid foten av en världsdel, vilken sträckte
sin bleka hand förbannande ur rök från bål.
Hon minns de glada ökenfolkens stora mål:
att njuta ögonblicket släkte efter släkte.

När nu hon krossat Islam med sin riddarlek
och sist med svek — och ärligt sagt, ett fyndigt svek
är mer berömligt än en simpel stöt med lansen;
när nu hon lockat med den hemska frestarglansen
av sina lyfta francs Damaskus till förbund
mot vilan och mot Gamla Världens glada sinne,
då skär med ens en ånger djupt i hjärtat inne,
och den förföljer henne mitt i segerns stund

som envist lyktans ljus förföljs av läderlappen.
Hon sjunker ned med hakan över sadelknappen.
Hon klämmer tummen mellan sina sammanbitna
och starka tänder, så att hud och nagel vitna.

Då pekar store Saladin mot judens bod,
där under det för dörren spända tältets bom
ett kopparfat i kvällsoln flammar rött som blod
med arabesker slingrande likt eld i näver.
Runt fatet står ett tänkespråk med eldbokstäver:
»I natt ditt segerrus, i morgon natt din dom!»

Ett stenat land.

I Jerusalems utkant reser sig över Mogrebinerkvarterets eländiga lerkojor en tornshög, av oerhörda jätteblock sammanfogad mur — en återstod av forna byggnadsverk. Där är judarnas klagoplats. Trasiga och i mörka kaftaner knäböja de under högljudd gråt och kyssa den skrovliga muren, kyssa den ömt som husvilla och utblottade barn skulle kyssa tröskeln till sitt brända föräldrahem.

Uppe på Moria, det gamla tempelberget, susar vildtisteln runt Kubbet es-Sachra, fajansmoskén, som lyser mitt bland förödelsen, skiftande i alla färger som en fläkta av påfågelsfjädrar. De tunga bronsportarna öppnar du med samma egendomliga känsla som du öppnar pärmarna till Talmud eller Kabbala. Djupt inne i moskéns blåaktiga skymning stiger den gamla tempelklippan i dagen, naken och grå som ett dammigt kläde, utbrett över det fördrivna Israels tempelkärl.

Men bortrövade äro tempelkärlen. Strängaspelet har tystnat och förbrända äro de ädla ste-

narna. Vart ögat ser är Judéen vederstygglig förstörelse, som fyller sinnet med ångest och med längtan att återse glada levande land. Var åker, var vingård, var väg är överfull av stenar. Judéen liknar de hemska korsvägar, på vilka i avlägsna bygder varje förbigående kastar en sten.

Om du tilltalar den bleka juden, som trasigt klädd och med en hårlock vid vardera tinningen sitter hopkrupen vid klagoplatsens mur, skall han först icke svara dig. Har han slutat sin bön, skall han i stället helt långsamt hämta ett glöd från närmsta koja för att tyst tända sin stora vattenpipa. Frågar du, om det icke finns något heligt utom det förflutna, skall han slutligen svara: »Jo, framtiden! Zion skall återuppbyggas!»

Du kan invända, att det också finns ett tredje som är heligt och kanske heligast, nämligen det närvarande. Du kan räcka honom alla mynt du har i din ficka. Utan tvivel skall han höja sin arm för att mottaga dem, men om du dröjer, om du icke genast låter dem falla i hans hand, skall han snart låta den sjunka och själv återfalla i sin trumpna tankspriddhet. Till och med penningen har bland Jerusalems judar förlorat något av sin dragningskraft. De äro alla fattiga. De äro samhällets parias.

Likafullt borde ej ensamt judarna gråta vid klagoplatsen. Om du därifrån kunde se hundrade mil öster ut in i Turan och Iran och söder ut

in i Arabien ända till Jemen, skulle du se samma förstörelse, samma stenar, samma bekymrade ansikten. Mitt emot det glada färgspelet skulle där lysa något vitaktigt kallt och dött som ur en målning på porslin. Olyckliga, tillintetgjorda Österland! Hos dig har jag druckit hälsa, medan jag sett dig tvina bort. Landet, där den antika världens livsglädje fann sin sista fristad, är skövlat. Det är ett stenat land.

ENSAMHETENS TANKAR

Ensamhetens tankar.

I.

Där innerst i min ande bor en gnista;
att lyfta den i dagen blev mitt mål,
min levnads liv, mitt första och mitt sista.

Hon gled mig undan, tärde och förbrände.
Den lilla gnistan är min rikedom;
den lilla gnistan gör mitt livs elände.

II.

I enslighet försvinna mina år.
Jag rör min eld och pjollrar med min hund.
Jag saknar ej den dag, som gick i går,
men denna långt försvunna stund,
då samme tjänare, som krökt och grå
bär in min kvällsvard, gosse var
och jag ej född, och mor och far
i gräset lekte än som små.

III.

När genom rummet fönsterkorsets skugga ligger
som skuggan av
det stränga korset på en grav,
det är ej bättre dar jag tigger;
jag minns de gåvor, som jag fick som liten pilt,
— de många goda gåvor livet gav
och jag förspillt.

IV.

Jag längtar hem sen åtta långa år.
I själva sömnen har jag längtan känt.
Jag längtar hem. Jag längtar var jag går
— men ej till människor! Jag längtar marken,
jag längtar stenarna där barn jag lekt.

V.

Var kväll jag jordar mitt gamla jag
och vaknar upp med ett annat.
Väl hundra tankar begynna min dag.
När jag somnar har ingen stannat.
Bland nöjen och sorger vandrar jag kring
och synes mig själv en gåta.
Men lycklig den som för ingenting
kan skratta som jag eller gråta!

VI.

För några dagar gav mig slumpen lov
att vakna upp ur sömn, att leva, att förnimma.
Och när var livets bästa timma?
När jag sov!

VII.

Jag kom ibland, hur mina år försvunno,
till ett fullkomligt tomt och utdött hus,
vars hundra fönster brunno
i solnedgångens ljus.
Jag öppnade beklämd och stängde
en rad av rum, där ingen klocka svängde
sin blanka pendel, ingen möbel fanns.
Först i det sista rummet hängde
på väggen i en vissnad krans
ett mörknat, halvt förstört porträtt:
en liten vacker svartklädd gumma
med mössan stärkt på gammalmodigt sätt.
Och denna kvinna på den stumma
och svarta duken har som barn jag sett
och hon har bett för mina dagars väl.
Och hennes bild var ensamt skonad än
där allt förskingrats, ensamt den!
Det tomma huset var min själ!

VIII.

Du söker ryktbarhet; för mig jag tror
ett större väl så helt att glömmas
att ingen hör mitt namn, ej ens min mor.

IX.

Nu ringer aftonsången.
Jag rider efter ro
över heden i solnedgången.
Sträck ut, mitt svarta sto!
Hur nöjd jag ville med människor bo,
om lyda ej bleve vårt A och O.

Om jorden hade en enda mun
så stor, så svart, så rund som en brunn,
och ropade: »Lyd, eller smidas
skall du, min son, i järn och stock!»
Jag skulle knappast idas
att lyfta mitt ögonlock.

Om världens herre kvällskyn red
och åskade: »Lyd!» jag svarade: »Bed!
Välj saktmodets språk och dämpa ditt ljud,
och kanske jag hör dina böner, Gud!»

Du, travare min,
jag längtar ej in
till kvava hemmets kakelugn.
Håll ut en timme, håll ut i tu!
och du köper mig, du,
två korta timmars lugn.

X.

Och hade jag en vän, en enda vän,
och denna enda slog ett värnlöst djur
och gav sin hand, som nyss med värmen ur
min själ jag tryckt och velat trycka än,

jag toge aldrig denna hand igen!

Och låg han sjuk, den vän, som nänts att slå
ett värnlöst djur, och låg han törstig då,
när vid hans säng jag satt den sista natten,
jag skulle råga glaset fullt med vatten
och dricka det i botten själv och gå.

XI.

Jag satt en kväll i min port, då kom
en benrangelsman med en klocka
och bar en gulnad påse jord
på skaftet av sin spade.
Han ringde och sjöng. Han ringde och sjöng.
Min granne kom ut i ett lakan.

De gingo arm i arm, men jag
smög bakom och brände med pipan
ett hål i säcken, så jord rann ut.
Jag tänkte: blir endast dager,
då följer jag strimman av jord och får klart
min stackars grannes öde.

Och dager vart. Jag gick i sång
till mina gamla sysslor;
men allt vad om natten jag sett och tänkt
låg redan djupt i glömska.

XII.

Jag snärjer i en snara,
var viss, du får mig kär!
Men just när du skall svara
dig själv en dag så här:

»Jag får väl ge den styggen
mitt hjärta som han tiggt»;
då vänder jag dig ryggen
och gör en munter dikt.

XIII.

Varför till ro så brått,
du som jag vill allt gott?
Följ mig en månskenstimma!
Kyrktorn och fönster glimma.

Fullmånen lyser klart.
Natten är snart förbi.
Stanna, min flicka! Snart
finnas ej heller vi.

XIV.

I Rom, i Rom, dit ung jag kom,
står i marmor i helgedom
en flicka, som evigt jag drömmer om
och som fordom levat i forna Rom.

Jag dröjde mot piedestalen stödd.
Det vart mina läppar förment
att möta hennes, jag som blev född
väl tjugu hundrade år försent.

XV.

På Harz vid mörkaste skogens stråt
står ett grått och stort krucifix av sten.
Och vem, som kommer förbi allen,
han stannar och brister i gråt.

Hur hinna att gissla det lumpna, säg,
då så mycket stort blev att glädjas åt?
Vad båtar mitt hat, då jag brister i gråt
för ett lutande kors vid min väg?

XVI.

Min stamfar hade en stor pokal,
en jättepokal av tenn.
Mitt hjärta blir varmt, när jag bräddar den
och höjer den i min sal.

Då susar ur ölet en minnessång,
vars strofer flamma som bloss.
Gud hjälpe att våra barn en gång
må höra den sången om oss!

XVII.

Till detta har jag ofta märke lagt,
att jag är sämst av alla, som jag känner.
Jag är ej endast sämst bland mina vänner,
men sämst bland alla, som jag skänkt förakt.

När kommer dagen, då jag ung och stark
får hänryckt stiga fram och varmt försvara
det lilla stora jag förmått bevara
och offra livet för en helig sak?

XVIII.

Kring halva jorden jag letat har
en punkt, som jag vackrast fick kalla.
Så vackra voro de alla,
att ingen vackrare var.

Tag allt som är mitt och mitt kan bli,
men lämna min yppersta gåva
att kunna njuta och lova
där en annan går kallt förbi!

XIX.

Små barn, som leken klädda i vitt,
nu måste ni lämna lek och spratt.
Ja, stilla, små barn! Nu går var till sitt,
ty på sjön säger soln godnatt.

Små barn, vår framtid står med ett spring
snart mitt i er krets bland klara skratt.
Ja, sjungen, små barn, ja, sjungen i ring!
Min försvunna dag, godnatt!

XX.

Från lägerbålet i öknen
står röken i vindlös natt.
Den binder som sköraste spindeltråd
vår mörka jord vid en stjärna.
Var stilla! Ett buller, ett ord, ett rop,
och spindeltråden brister i hop.

Vår hemliga kärlek binder
mitt öde vid ditt med en tråd.
Var tyst, ty tråden brister i sär
vid bullret av människors röster.
Förtig de kyssar vi hemligt kysst!
Var tyst, tills du somnar från livet tyst!

XXI.

Du hade mig kär. Jag skulle nyss
lagt allt jag ägt för din fot.
Jag skulle offrat all världen mot
ditt hjärta, din famn, din kyss.

Men lycklig vår kärlek, som doldes än,
som ej band oss i ve och väl,
tills den tvinade bort, tills vi dödade den
med varandras brister och fel!

Vad glömmas kan under åren, glöm!
Lyft mig ut som en död ur ditt sinne!
I dag är vår kärlek en dyster dröm
i morgon ett ungdomsminne.

XXII.

Det finns en stämning, en syn bland många,
som endast dunkelt mitt ord kan fånga.
Bland cedrar lyser med bländvit tinne
ett tempel, helgat åt fädrens minne,
bekransat, sovande som en grift.
På gaveln flammar i jätteskrift:
»Den mark din fot under dans beträder,
vad allt du njuter, vad allt dig gläder
är köpt med offer av dina fäder.»

Kring dörren kvinnorna myrten linda.
De sjunga, medan de sammanbinda
den långa slingan med purpurgarn:
»Må denna fest våra fäder gälla!»

Då svarar kören i templets cella:
»Av deras kärlek vi äro barn.»

XXIII

Kom, vänner, låt oss sätta
oss ned på landet i lugn
och vakta vår kakelugn
och gamla sagor berätta!
Ett bättre liv efter detta
törs ingen längre tro,
och därför låt oss bo
i fröjd med våra kära.
Det stora mörkret är nära.

XXIV.

Jag är för stolt att se en annan,
en skuldlös, sona
vad jag förbröt.
Jag är för mild att se på kristuspannan
den törnekrona,
som åt mig sig knöt.
Mitt livs bekymmer må i hjärtat gömmas.
Vad jag förbröt mot människor och djur
och vad jag bröt mot dig, natur,
det falle på mitt liv, mitt minne, som skall dömas!

XXV.

Hur lycklig den, hur full av ro,
som byggt sin själ en himmelsbro
på stadiga arkader
och redan från sin ungdoms dag
förmår och vill och vågar tro
på en barmhärtig fader.
O, kunde även jag!

Hans väsen skulle synas mig
en evig stjärna på min stig,
en vit seraf, en kvinna,
en mor, en älskarinna,
i vilkens knä jag finge ömt
mitt trötta huvud böja
och evigt sorglös dröja.
Men glada minnen, som jag gömt
ifrån mitt livs ruiner,
dem skulle sist jag strö en gång
för hennes fötter som ett fång
med pärlor och rubiner.

XXVI.

Snart har mitt korta liv försvunnit.
Vem skall jag bedja till, när på mitt örongått
jag somnar hän med sorgen att jag hunnit
så mycket ont och lågt, så litet gott?

Skall bönen tröstlös tystna på min tunga?
Skall jag i stum förtvivlan sluta mina dar?
Skall till naturens döva makt jag slunga
ett rop, som hemskt förklingar utan svar?

Nej, jag vill bedja, bedja till de mina.
Till människorna tyst men varmt jag bedja vill,
att de förlåta mina fel för sina.
Det är min samtid jag skall bedja till.

FRÅN ÖSTAN OCH VÄSTAN

I den röda staden.

I.

Den fjortonde juli.

Allvarets döda
tankar, som gnaga
släktet till benen,
frukta att draga
med till den röda
staden vid Seinen.
Glädjen är lag.
Våga en cancan!
Eros och rankan
längta förgylla din ande i dag.
Glädjeropen luften skaka.
Granna jättesolar snurra.
Blusmän hurra.
Kornblå stjärnraketer braka.

Sista sou'n får gå ur fickan
till att köpa franska fanan
och ett Kanan
på ett utvärdshus med flickan.

Dagen skall hyllas.
Sorgen skall låsas
inne där hemma.
Dans skall det blåsas.
Glaset skall fyllas.
Har du en femma,
dränk den som jag!
Skulle den röda
druvan ej blöda,
Frankrike blödde fordom i dag!

Dystert skymtar som en vålnad,
som en änka under sorgen,
kejsarborgen,
svart, förgäten och förkolnad.
Ringdans ordnas. Stoj och väsen.
Borgens öde sörjer ingen.
Kom i ringen!
Låt oss sjunga marseljäsen!

Här, där vid toner
ystert vi plundra
månglarekorgens
grupp av meloner,
blossade torgens
stenar av hundra
heligas blod.
Lämna din flaska!
Drick ur de raska
minnenas bägare glädje och mod!

II.

De glada konstnärerna.

Ja, människorna, dessa bylten, som
vi se på torg och gata allt sen det begav sig,
att släktets första kjorteltanke kom,
ha både form och färg, om de klä av sig.

Jag spände upp en duk. Jag tog ett kol.
Modellen steg i jättefönstrets kalla
och blågrå ljus och lät sin klänning falla,
en naken skönhet, alla blickars mål.
Vi sutto runt omkring, en munter skara,
och genom fönstret, som var täckt med is,
ljöd åskan dov från Seinens Niagara
mångtusenstämmigt rykande Paris.

I ateljén var jag den yngste då.
Hur glad, hur lustig lever i mitt minne
den första veckan då som »le nouveau»
jag nöddes dansa rummet runt där inne
med en ofantlig frygisk luva på.
Vart artigt bedd att gå och köpa tvål
men lovad stryk, om bagatellen glömdes.
Fick be mig själv välkommen med en bål
men torrmynt se, hur den av andra tömdes.
Fick passa upp vår Baal, vår kamin,
som sken av kokes som en prelat av vin.
Jag fick, när sist man drog ur mina fickor
en liten strykstickask i blått och gult,

i timmar stava Sä-ker-hets-tänd-stickor
och dom, »att svenska lät förtvivlit fult».
Nu vann jag vänner och vad mer än så,
jag såg en dag min unga lycka rågas,
när över tröskeln slank en färsk nouveau,
och jag fick ro, i det att han fick plågas.

Vi voro glada såsom ystra gossar.
Säg, vilken målare är ej till reds
att genast driva glädjen till sin spets,
då bålen flammar och hans tobak blossar!
Det var en sorglös stämning i vår krets
som på en solig morgon när det snögat.
Vad stoj kring bordet på buvetten Stjärnan
bland dessa män, som lagt för fäfot hjärnan
och se sin hela vackra värld med ögat!
De se behagligt över penselskaften
den granna staden, damernas gestalt,
de höga handskarna, brokaden, taften;
och deras ögas glädje är dem allt.

Men deras hantverk kunde aldrig fylla
mitt sinne helt, hur med mitt kol jag stred.
Jag hade böcker hemma på min hylla.
Jag skönjde världen genom tryckarsvärta
och genom trasorna, som hängde ned
kring tiggarns bröst. Jag såg den evigt med
min kalla tanke och mitt varma hjärta.
Jag hörde tidens härskri genom skrålet.
Jag vred, jag knep mitt kolstift som i hopp
att få det glöda; och så drog det opp
— en fot, en häl! Då bröt jag sönder kolet.

Den röda staden, den begrät jag föga,
men trist, men avundsjuk bjöd jag farväl
åt män, som oftast, utan snillets själ,
fått snillet samlat ensamt i sitt öga.

III.

Spegeln.

I döda Versailles, där mätresser och kungar
byggt hovsybariternas Sybaris,
men ekot nu sitt gapskratt slungar
i ryggen på Bædekersläsande miss;
där visar man gärna de kamrar, hvari
den sextonde Ludvigs pudrade maka
från upptåg och fester drog sig tillbaka
med sina väninnor och sitt broderi.
Där sitter en spegel bland listverk i muren;
så konstrikt slipad hans yta är,
så sinnrikt beräknad och passad och skuren,
att tänker du söka din avbild där,
då torde du snarligen komma till korta.
Du ser dina händer, ditt bröst du ser
och höfter och skuldror, men föga mer,
ty huvudet, det är som borta.

Det var en afton. Och hundra år
ha flugit sin kos sedan dess som fjäder
från en påse, som öppnats för himmelens väder,
och varje »i morgon» har blivit »i går».

Hos drottningen satt på den blå kanapén
en hovman behagligt mot dynorna lutad.
Att nyss en besvärande räkning var slutad
det såg man på arket, som låg på hans knän.
»Min drottning,» begynte han, »döm av det här!
Er börs är dessvärre till botten plundrad.
Parbleu, Madame, var icke förundrad,
det kostar att vara så rik som ni är.
Jag hoppas, att icke er onåd jag väcker,
men, sanning att säga, er kassa hon räcker
ej både till spegeln, som sinnrik fast dyr
ni önskar er gjord i modernaste stilen,
och gåvorna till den där vackra asilen
för värnlösa barn, som er godhet bryr.
Vi få ej förgäta den gyllene regeln:
för litet till ett kan ej räcka till två.
Endera, min drottning, vi offra få,
endera — asiln eller spegeln.»

I läppen drottningen harmset bet
och sidentofflorna knarra lät.
Hon skönjde små späda och hungrande munnar,
som bådo om bröd och som ropade: »Unnar
du aldrig en smula åt oss, vi små,
som arma på tröskeln till livet stå?»
Men sedan såg hon i präktig förgyllning
den löjliga spegeln och hovets hyllning.
Den tanken förjagade nästan den förre,
men riktigt besinna sig gick ej så fort,
ty hjärtat var kanske välment och stort,
men alltid blev slutligen fåfängan större.

Hon tog ridikyln och reste sig tvärt. —
»Nåväl, monseigneur, jag finner ej värt
att penningar mer genom fönstret vräka.
Låt göra mig spegeln!» Hon lyfte sin bleka
och nobla profil och gick kungligt ut.

Så kom där en morgon. I bäddens ro
sitt huvud den sovande drottningen gömde
och herdekalaser och baler. glömde
— då spratt hon med ens ur sin sömn. Mån tro,
att örat hört miste, att bara hon drömde?
Hon gned sina ögon. Hon satte sig opp.
Det var dock ett sorl av röster, som lopp
från slottets gårdar, ett avlägset muller.
Det växte. Det kom som en åskbys buller.
Ur värmande täcket hon gjorde sig lös.
Den mjällvita foten på mattan rös.
Hon gned från rutan den kvillrande imman
och spejade ut i den tidiga timman.
På gården, där fordom hon endast sett
lakejer och pager och prinsar och grevar,
var trängsel av kvinnor med knutna nävar
och rakor och kvastar och käppar och spett.
Hon såg blott skepnad vid skepnad trängd
av skrattande, ropande, rasande kvinnor.
Hon såg ej längre en människomängd
men ett koppel hundar, en flock varginnor.
I blåsten fladdrade trasiga schalar
som fanor av lump, och i dagningen ljöd
från vägar och uppe från trappor och salar
ur tusen vrålande munnar: »Bröd!»

Här gällde det livet och tiden var kort.
Hon flög som ett moln över mattorna bort.
Det långa håret ur mössan sig vridit
och tumlade ned utan puder och kam.
Från armen det luftiga linnet glidit,
och axeln stack bar över linningen fram.
Hon glömde sin blygsel, den unga kvinnan,
där bort genom rummen hon ilade, innan
hon gömt i kläder hur vacker hon var.

Ren stod hon vid trappan, som avskild bar
till konungens våning, ren drog hon regeln
från trappans dörr, men där satt just kvar
i gyllne panelen den ryktbara spegeln.

Då kom hon att kasta i spegeln en blick
— en kropp utan huvud hon skåda fick.

De ord borde djupt hon i glaset ha präglat,
som hon snyftade fram med stelnade drag,
när då i sin fåfängas nyck hon såg speglat,
som själv hon beställt det, sitt spöklika jag.

IV.

Förnuftets Gudinna.

Den vise mannen skrev ett brev.
Det blev för muntert hur det blev.
Han såg det samma mer i svart;
det vart för dystert hur det vart.

»Vilket,» frågade han sig själv, »är förnuft, att se världen i ljust eller i svart? Är Förnuftets Gudinna en furie, som i förtvivlan vrider sina händer, eller en seraf, som strålande av glädje och tacksamhet ser upp mot höjden?» Han kastade sin penna och lämnade rummet. Från Seinestadens julibrännande gator steg han in i din källarluft, Notre Dame!

Nu Den Vise Mannen.

Du skumma, du grå Notre Dame!
Ditt namn har klang som ett slag i din klocka.
Dina murar locka
i din tysta skymning syner fram
från de år av jublande tillförsikt,
då historiens blad blev en frihetsdikt;
då helgonbilden i gatan sank,
men kristushuvudet hejdade pöbelns yxor;
då präster kastade skrud för konventets skrank
och bispekåpor skuros till byxor;
då revolutionen, som ej fick frid
till långsamt värv som sagans droppe,
sprang om sig själv, sprang om sin tid
och slog Den Äldste där oppe
och diktade fram,
till stilen i tidens tycke,
det skaldevilt granna teaterstycke,
som gavs nittitre i ditt kor, Notre Dame!

Då sken, där marmorvit Vår Fru
på altaret skiner nu,

ett tempel med grekisk tinne
                    och grekisk kapitäl.
Det stod i dômen här inne
som ett leende barndomsminne
i en syndares mörka själ.
I hundra facklors spökbelysning
satt framför templet en levande kvinna.
    Det var Förnuftets Gudinna.
Vi minnas den dagen med rysning.
Men bland de tusen dagars rad,
som stå på krönikebokens blad,
var kanske den den största.
Den dagen var den första,
då utan överjordiskt bistånd människan,
som med korsade armar en man
på ett berg i stjärnklar luft,
stod ensam med sitt förnuft.
Vad mången drömt med ögat sänkt
och hemligt knappt vågat kalla
sin käraste dröm, vad snillet tänkt,
blev denna dagen tänkt av alla.
När kom en sådan dag igen!
                    Vi minnas den
                    med handen våt
                    av glädjens gråt.

Herr Robespierre steg sirligt fram
med blomma på tungan och rocken...
    Förnuftet sattes i stocken.
Och här i Gudinnans forna hem,
    i Notre Dame
sjöng konkordatet hennes requiem.

Men så som på helgon man fordom fann,
hur skägget växte under kistans lakan,
så får en jordad sanning skägg på hakan.
Som pojke gravlagd, står den upp som man.
Förnuftets dag, som glänste och försvann,
skall vakna till en ny i tidens slut.

Gudinnan bor ej längre under tak.
Hon går i landsflykt för sin fallna sak.
Men hurudan? Hur ser hon ut?
Den frågan tränger sig beständigt fram;
den är mitt liv, min glädje och min plåga.
Säg, Notre Dame,
kan du måhända reda denna fråga?
Att slumpvis fånga ur den tomma luft
ett litet ord och kalla det förnuft,
är viga första bästa stut till Apis,
är bli en ljusens riddare för dagen
och nästa morgon vakna skydd och slagen.
Det är att suddla fingrarna med lapis:
det är först nästa dag som man blir svart.
Nej, jag vill se gudinnan som hon vart.
Säg, för det första, om hon jämt har mod
att dricka mänsklighetens skål i blod.

Säg, för det andra, om hon hjälplöst sport
min samtids sorg och, för det tredje,
om hon är tacksam för allt gott och stort.
Är hon förtvivlan eller outsäglig glädje?

Han erinrade sig, att de flesta sanningar, som levat kvar i tiden och bibehållit sin ursprungliga friskhet, varit löjen. I detsamma såg han tätt bakom en järnstake, i vilken ljusen brunno för de dödas själar, en skrattande äldre fru. Hon hade liksom två utseenden, ty halva ansiktet var illparigt och elakt, halva ansiktet sorgset godmodigt.

— Du är Förnuftets Gudinna! tänkte han. Hon är varken blodtörst, förtvivlan eller glädje. Hon är två skratt: det elaka och det godmodiga. Den som aldrig drar på munnen kan aldrig tala förnuft.

I det tysta landet.

I.

Bland Attikas svinaherdar.

Så minns jag Attika, det tysta landet, som jag såg det en vårdag från en by på sluttningen av det blå Pentelikon. I den byn bodde gamle Sofron.

Vem kan måla vad Sofron kan?
Sofron är en underman.

Han kan flöjt och strängaspel.
Han kan äta och dricka,
spisa till kväll en killing hel,
dricka sin bästa vän ihjäl.
Han kan vinna en flicka.
Äldst i byn, han jagar först
yngsta hjärteknipan.
Har till röda läppar törst.
Är ett ljus, som flammar störst
just när det brinner i pipan.

Följer nu till straff ett gräl,
drar han blankt med detsamma.
Röda rispor flamma
snart på trätobroderns tors
som i påsken röda kors
på dörrarna hos Israel.

Hans dräkt är den, som året ut
Vår Herre lappar utan klut.

Hans ludna mage står i veck
som vattendragarns bockskinnssäck.

Gamle Sofron går väl allt
på sin sjuttifemma.
Enögd är han, grå och halt,
borde sitta hemma,
ulv och kråkor skrämma.
Men han svirrar hellre,
sjunger jämt om vin och sol,
och hans röst från krögarns stol
klarnar som en god fiol
allt som den blir äldre.
När i vinförsäljarns knut
månen hänger som en skylt,
får han knappast glaset fyllt,
innan ren han druckit ut.
Står på bänken i krogens port,
skryter och ljuger så runt och stort,

att männen, vilka hälla
sin remmare full med rakí
och bära långa pistoler i
sin vita fustanella,
förtjusta springa upp och slå
i bordet med dominobrickor,
men långa isande kårar gå
över ryggen på lyssnande flickor.

Om natten dryper hans skägg av vin;
om dagen vaktar han svin.

*

Mina reskamrater och jag hade stannat i en trång kyrkoruin, som övergrönskades av murgröna och Morus nigra, svarta mullbärsträdet, som fordom helgades Pan. Över oss reste sig hisnande högt Pentelikons kala, av vinterfrosten skalperade huvudskål. Genom en rämna i väggen sågo vi ut över en helt liten, lågt uppmurad, alldeles spegelstilla vattenbassäng. Tätt bredvid och gränsle över en sönderbruten jonisk kapitäl stod gamle Sofron, skakande av ursinnig vrede. Naken var han som alltid och hade endast en duk i knut om höfterna. I sin svettiga hand, vid vilken en hel mängd blodiga fjädrar klibbat fast, höll han en lång kniv.

Hans svarta svin sovo i hjordar i solskenet under de mörka oliverna. Men flera herdar om-

ringade honom och ropade samtidigt på sitt sjungande klockrena tungomål: »Sofron, Sofron, du har stulit Hieronymus' tupp!»

Omkring oss sov i luft, som ej bar skyar,
det tvsta landet med de tysta byar
så blått, så ljust som lindat i en våd
från Kretas eller Cyperns vävstol, vilken
bland ljusa blå och ljusa röda silken
knappt fäller in en enda dämpad tråd.

På avstånd höjde över samma strand,
där än Kefissos' grunda vatten slingrar,
Athen sin kyrkas kors i solens brand,
— men högre reste sig i slättens rand
Akropolis' kolonner liksom fingrar
på en föraktfullt lyftad hand.

En gosse låg i herdedräkt
vid närmsta brunn, arkadiskt sträckt.
Hans nakna bruna knä var böjt
kring brunnens brustna kant.
Han grep på måfå ur sin flöjt
en fyratonig variant.

Jag vet ej rätt, om gossen sov
och spelade medan han drömde,
om löv och lianer gömde
den store stormande Pan och hans hov;
men tonerna sprungo ur herderöret
som bjällror klinga vid vinterföret.

De styrdes ej längre av mänskligt förnuft.
De sjöngo ur dal, de sjungo ur luft.
De sjöngo lyckan i herdetält.
De sjöngo blånande betesfält,
där mytens och sagans släkte
med ulliga hjordar flyttade kring
och herdehatten täckte
en skinande kungaring.

Vår matsäckskorgs sigill, det bröts.
Melonerna skuros och korken sköts,
ni, glada gudar, till eder!
Vi lovade högt, när vinet göts
på böjliga bägarn av läder,
att var vi se en Diogenes,
vi lyfta vid axlarna och knän Hans Askes
på huvudet in i hans tunna.

Hans visdom är ringa.
På tunnan vi svinga
oss gränsle så många vi kunna.
Vi borra i locket en liten glugg.
När fången, som ingen vill hjälpa,
förtvivlad jämrar och sliter sin lugg
och ropar i hålet, då stjälpa
vi mitt i hans svalg vår mugg.

Han har ej att välja
men tiga och svälja.

Vi råga hans läppar, som skumma,
tills drucken han börjar att trumma
en dans i tunnan, vår fångne vän;
ty sjunga vi: en vis är den
som lever glatt som de dumma!

Där lyser bland allt evigt sant,
vi ärvt av Greklands största,
så mången berömd men falsk diamant.
Diogenes var den första.
Och den hellén, vars liv befanns
en självisk kamp att vinna
odödlighetens lagerkrans,
var fåfäng som en kvinna,
var barnslig som en pilt.
Vi byta, om det kräver,
hans krans mot första hatt av filt,
som skyddar mot soln, då man lever.

Själv Sokrates, som stred och vann
mot alla sofisternas skara,
han föll vid Hades' tröskel, han,
i deras egen snara.
Han glömde, som människor bruka,
vid slutet av sin levnads dar
all kärnsund glädje livet har
och kallade livet en sjuka.
Med tankar som slika
man kanske kan svika

sin bödels hopp om ett ångestskrik.
        Men himlen må frälsa
        för dagar av hälsa,
om hälsan är hemma bland bårhus och lik!

*

Nu kom i pinjeskogens bryn
Hieronymus, popen i byn.
Han spejade varm över vägen.
Han sökte sin fetaste tupp.
Han stannade, vred och förlägen,
i mitten av herdarnes grupp.
Mig förefaller så gammalt allt.
Gammal var byn, där vi gjorde halt
bland Attikas gamla oliver.
Jag tycker mig sitta grånad och from
och måla vår jord på sin ålderdom,
när jag doppar pennan och skriver.
Men intet jag funnit, om också jag gått
bland dammiga helgonskåp,
så hundraårigt gammalt och grått
som en fattig grekisk pop.

Det lurviga skägget växer till slut
alldeles över hans kinder.
Hans höga huvudbonad ser ut
som en upp- och nedvänd cylinder.
Han predikar som ingen kan.
Han för påskmusiken an.
När i kyrkans låga kor
bakom ikonostasen

popen mässar i hög tenor,
svarar Vår Herre i basen.
Snatta från en sådan man
tuppen, han gött för sitt spett,
är säkert lustigt nog ibland,
men aldrig är det rätt.

Så snart Sofron märkte popen, gömde han genast sin kniv och satte sig ödmjukt ihopkrupen på bassängkanten. Hela hans utmanande övermod var med ens försvunnet.

Hieronymus gick rätt fram till honom och hotade oupphörligen med sin ådriga nagelstubbade hand, som om han bannat ett barn. »Sofron, du har stulit min fetaste tupp, du är byns tjuvaktiga skata! Ack, Sofron! Vill du aldrig göra någon nytta, Sofron?»

Då den gamle late herden endast skakade på huvudet, grep Hieronymus honom hastigt om nacken och tryckte hans huvud djupt ned i det svarta vattnet.

Jag återhöll den suck, som ville tränga sig fram vid tanken på det grekiska folkets förfall. Är det icke orätt att av beundran för den upp-putsade antik, som lever kvar i marmor och hexameter, alltid förbise den lilla naturfriska återstod av den glada antiken, som lever upp i oss, då

vi utföra ett tjuvstreck, då vi halvnakna, bekymmerslösa och lata ligga i solen?

I detsamma lyfte den straffade herden huvudet ur bassängen. Kring hans skrattande gubbansikte skvalade vattnet ur mungiporna, ur det grå toviga skägget och håret, i vilket våta löv och pinjebarr trasslat sig fast.

Ja, i dig, du halvnakne gamle Sofron, lever antiken kvar om också vanför och förkrympt. Helig du!

II.

Fullmånen och Karyatiderna.

Fullmånen står stor och röd över Athen
bakom Erechtheions karyatider.

NU KARYATIDERNA.

Du heligt kyska Selene!
Du stiger på Akropolis Athenæ
så hemsk, så röd som för att se ett mord.
Vårt tempelberg har rivna marmormattor.
Det står betäckt av block och brustna plattor
som ett med tärningar belamrat bord,
kring vilket tid och regn och präster och soldater
och långt från ö- och skorstenslandet Hans

eller Hennes Majestäts pirater
kastat tärning om den kjol, som fanns
från antikens slagna hedning,
liksom knektarna om Kristi klädning
och skrapat med sig, vad som vanns.
Men fast man nändes plundra och föröda,
fast färgen slocknat i den vita döda,
fast först i solnedgång metoper glöda,
fast kanske du fann mera sagoglans
där söderut i öknens enslighet
i dessa Nilens tempel, där i skumma
och långa trappor vid vartenda fjät
ur tak och väggar prästekörer brumma
och läderlappens vingar vina som ett skrik;
så väcker ej vårt berg ruinbetraktarstämning,
här erfar ingen denna själns beklämning
som av att gå och se på lik.
Vårt tempelberg, det är ett fat med glöd,
kring vilket än ur barbari och gränder
människan går fram och värmer händer.
Du måne, varför så dystert röd?

Nu Fullmånen.

Ni ädla jungfrur, ni vita sju,
jag är röd av harm och förlåt, om nu
jag ber dom i en tvistig fråga.
Jag ser där ytterst på jordens båga
en vårfest — ej just en blomsterfest!
Ett lindrigt snöglopp sveper fram som bäst,
men folket samlas i brokigt liv
omkring jonglörer och positiv.

Vår gamle Phœbos sitter där och sprider
sitt trötta ljus, fast redan natten lider.

På stadens slätt, som kallas Djurgårdsslätten,
står i blå och gula taft en såra grann
och grovlagd man
— en kompositum-man med den sjuka,
tyska harpan, franska klarinetten,
antika gigan och en inhemsk puka
och en lika inhemsk bjällerhjälm på toppen,
halft en narr och halft en kämpe lik.
Genom att rista hela kroppen
gör han musik.

Nå, det må vara hans egen sak,
men se — förlåt om ordet slår ned en smula
oförväntat som den kula
Venedig sköt i Parthenons tak.
Han ropar, han, gycklar i folkets smak,
kompositum-mannen, den blåa och gula,
att, helst när pukan börjar döna,
detta tingelitang är — det sköna!

Nu börjar det åska över Pentelikon och ekot svarar i Parnes.

NU FORTSÄTTER FULLMÅNEN.

Att larm är skönt kan aldrig jag begripa.
Jag hör det skönas röst i fyra grepp
på svinaherdens simpla pipa.
Låt gå, att smaken icke är en kläpp,

som oupphörligt måste gno och slipa
samma nötta periferi,
men kommer talet på det sköna, då ha ni,
antikens vita döttrar, sista ordet.
Det var det sköna, hela världen tror det,
som utan rim och buller och sirater
i fria verser ledde skaldens tal
här under oss i denna kaktusvuxna dal
på denna till ruiner störtade teater,
där nu jag lägger mina dagrar ut
på tomma säten och på brustna räcken,
liksom man breder vita täcken,
när folket gått och föreställningen är slut.
Barbarer-idealet däremot drack mod
av pukans larm, när stänkt med blod
och med sin panna ärrigt sönderskuren
det gick till dansen, prytt med horn av uren.
Att vara bullersam och vara grann
är just vad alltid en barbar vill vara.
Ni, vita jungfrur, svara!
Vad skall jag tänka om vår bjällerman,
där nu han står bland folket i det gröna,
i allt barbarer-idealets hamn,
och kallar detta spöke för det sköna?

Nu Kyriatiderna.

Då gör han missbruk av det skönas namn!

———

Namnlös och odödlig.

Fullbordat stod i Pästums rosenträdgård
Neptuni tempel, och där satt en man
och lutad mot hans arm hans unga hustru
med gula sländan i sin hand och spann.
Hon hörde herdepiporna från berget,
där stadens herdar förde sina svin.
Hon viskade med nästan barnslig glädje,
när hon på fingret vred sitt mjuka lin:
»Nu är min lyckas mått till brädden fyllt.
Den man, som för mig hem till Naxos' hamn,
har byggt Neptunus denna vackra byggnad
och återvänder med odödligt namn.»

Men hennes man gav allvarsam till svar:
»Säg vida hellre, när om några år
vi dö och småningom vårt namn med oss,
står denna byggnad som i dag den står.
Tror du, en konstnär i sin diktnings stund
handklappningar och rop till bakgrund ser?
Nej, inåt, endast inåt ser hans öga,
och världen finns för honom icke mer.
Och därför ville skalden gråta blod,

när han ej mäktar föda fram sin själ.
Men han vill kyssa varje rad, i vilken
han återser sin ande sann och hel.
I dessa rader lever han och rörs.
Odödligheten söker han, men märk,
sitt eget verks och ej sitt eget ryktes.
En konstnärs rätta namn, det är hans verk.
Vad är Homeros? På sin höjd en myt!
Men mot en mera verklig sträcks vår famn.
Vi se hur ådran bultar vid hans tinning.
Och Iliaden är hans stora namn.»

Han reste sig som för att gå, men raskt
grep hon i fållen av hans kappa fast
och mumlade med hundra löjen gömda
i ett förstulet litet ögonkast:
»Där i kolonnens sida står ditt namn!
Är allvar med ditt breda skryt till slut,
så tag där nere bland ditt manskaps verktyg
den största släggan och hugg namnet ut!»

Han vände sig. Han såg på henne strängt,
men då hon satt där lugn som jämt och strök
till rätta rivna linet på sitt finger
och såg mot masterna i vikens krök,
då sträckte han sig häftigt bort och tog
den största släggan i sin hand och höll
så hårt om skaftet, att hans krökta knoge
blev vit som vax. Den lyfta släggan föll.

Den stänkte gnistor ur kolonnens sida
och strödde för hans båda fötter ner
ett regn av vassa skärvor över trappan;
och templet bar från nu hans namn ej mer.

Då sprang hans unga hustru med ett skrik
från lin och slända till hans fötter hän,
och över dessa skärvor av hans rykte
föll hon på knä med famnen om hans knän.
»Nu,» ropte hon, »har ej den lycka ord,
med vilken jag far hem till Naxos' hamn!
Nu är min make tusen gånger större,
och Pästums tempel är hans stora namn!»

Och kvällen kom. Ett ensamt skepp sköt ut
med Naxos' vimpel och med fallna segel.
Det roddes långsamt fjärran och försvann
i själva solen långt på havets spegel.

Och tusen år och mer ha gått sen dess
och jämnat Pästum till en vårgrön hed,
men templet står, och i ruinens skugga
rör herden gigan i arkadisk fred.
Byggmästarns namn förvisso ingen vet,
men den som ser mot templets ljusa höjd,
ser honom själv framför sig med detsamma
och ser på tinnen än i dag hans fröjd.
Han är mig som en gammal kär bekant,
som långt på avstånd redan känns igen,
en skolkamrat, en bror, en ungdomsvän.

I Bougival.

Brottstycke ur »Jupiterhuvudet», en längre ofulländad dikt, där Den Heliga Gamla uppträder som en allegorisk representant för den Gamla Människan, som tusenåriga utopier till trots ännu är vår drottning.

Stig ned från droskans våta bock och lägg
din knoge, kusk, med dån i porten! —
Ur vinets röda löv på husets vägg
där sken som löjet i ett rövarskägg
den blanka värdshusskylten Gyllne Hjorten.

Ett störtregn fyllde rännans bladomspunna
basun med ljud som från en källargång,
där storknande av vin och under sång
en rad av tomtar drunkna i en tunna.

I källarsalen brunno många ljus,
men desto färre tycktes bordets rätter.
En sölad duk. En rad av pilsnerkrus
och på en tallrik fyra små kotletter.

Fientligt stilla, nästan sorgset, mätte
den gamla värdshusänkan min figur,
där hungrig, trött och våt av regnets skur
jag kom i dörrren, storväxt som en jätte.
Få sådan kund från bordet mätt och lugn
med en kotlett och något skval att dricka,
det var att elda upp en bagarugn
med litet fjäder och en svavelsticka.

En mängd av svarta herrar fyllde rummet.
En korg med tömda flaskor lyftes ut.
Förlägen slog jag upp mitt öl, så skummet
steg över brädden av min mugg till slut.
Och snart förstod jag, att jag stört en klubb,
som skylde himmelstornande bekymmer
en stund med flaskan, likasom man skymmer,
en obelisk på avstånd med en nubb.

Med ens steg fram ett diktareporträtt.
Gitarr på axeln, solkig rock, cylinder,
en lurvig lugg kring sammansjunkna kinder;
i västen rönnbär i en stor bukett.
Han bjöd så hand som famn på samma gång
— ej med patetiskt ett »Citoyen!»
men med den tredje republikens: »Tiens!
Tenez, buvons ensemble, vieux garçon!»

När isen brutits, kommo glada miner.
Av mat fanns litet, fast dess mer av viner.

Poeten satte sig på bordets kant,
slog an gitarren, sköt sin hatt på hjässan
och knäppte hop sin rock som till ett spant.
Men långt i staden ringde midnattsmässan.

Då, när gitarrspelaren började en halvsjungande improvisation, satte sig värdshusänkan, som hade ett mullgrått kläde i knut om huvudet, tätt vid min sida och såg mig oavvänt rakt in i ögonen.

Nu Gitarrspelaren.

Vi samlas till glädje vid flaskor och bål.
Var njutning ej redan människans mål
då vildens panna slöt hennes hjärna
som ett klumpigt skal om en ädel kärna?
Och kommo vi kungligt, först Hans Nåd,
med kronan på kuddar de Höga Råd,
matronor och fröknar i glimmande tyg,
vi sökte väl endast i lön den smyg,
där ingen Savonarola
med sin sträva predikan lyste i bann
att leka på strängar och skåla
tills vin ur röda skägget rann.

Den förtorkade gamla kvinnan vid min sida fyllde gång på gång min mugg — alltid utan att vända bort sina lysande, små, stålgrå ögon, alltid utan att tala.

Nu fortsatte Gitarrspelaren.

I vår pannas grotta, där tusen små
tankedvärgar komma och gå
med fosforljus i sin lykta,
där plåna de ut med sin trampande sko,
med flitiga hackan, som aldrig får ro,
det djupt i vår hjärna tryckta
vidunderspåret: övertron.
Vårt liv låg fordom en dyster hed,
i vars bryn vår stamfar, vilden
rest upp sin bild, men hög, men bred,
tills himlen skymdes av bilden.
Till aska och mull stöp kolossen ned.
Vid slutet av livet, vid randen av heden
stå mörker och sömn, där vi drömde ett Eden.
På himmelen flammar i eldbokstäver
av döda månar: Lev, då du lever!
Att blunda för orden, att tveksam stanna
i en kodex, en gammal fridens psalm,
är härma den galne, som svalkar sin panna
i en brinnande krans av halm;
att tysta dem med en Kant, en Hegel,
det är att smula en klocka av malm
med en liten klubba av tegel.

Nu, under dessa gitarrspelarens ord, öppnade gumman sin mun till ett litet kort, klanglöst skratt. Hon böjde sig så djupt ned mot bordet, att hennes haka nästan vilade på duken bredvid min sked.

Gitarrspelaren fortsatte.

Att helt förintas... Stora gåva,
hur blev av trötta människan du glömd!
Att dö till liv är dö fördömd;
att vara salig är att sova.

För dem som trodde, att det egna jaget,
vars fel förfölja oss som rök en brand,
ej dör för liemannens hand,
ej slocknar hjälplöst som ett ljus i draget,
för dem var livet endast vägen,
en Via Dolorosa utan halt.
För dem var livet endast himlastegen;
för oss är livet allt!

De enkla orden gömma,
som en vagga ett barn, den tid som skall bli.
De ropa i lön eller högt som ett skri
ur allt vad min samtids andar drömma.
I dem skall jorden bli fri!

De enkla orden begära,
att vi smycka vårt liv som en helgedom,
att vi närma oss dubbelt nära
i en vänlig ring våra kära.
Med en flaska vin blir trästoln Rom.

Ja, kunde jag njuta livet rätt!
Det är ej i dryckjom den nattliga vakan,
som plattar mitt bröst och följer mig tätt
med en spade, en lår och ett lakan.
Det är andens rus, när han vingen häver
och jag vrider mig framför ett ark med streck.
Jag dricker ej döden ur vin och genèver,
jag dricker den tyst ur en flaska bläck.
    Mitt liv är en dag mellan nätter,
    en högtidsdag, som vill högtidsrätter.
Det är hjärteallrakärestan min,
som ber om en guldkjol men själv slavinna
till kläder åt tiden får rastlös spinna
sitt flammande silke. Spinn, spinn!
Låt trådarna rinna, låt hjulet slå!
Din guldkjol dra kommande tider på.
När var sekund blir vägd en gång
som en nyckel till lyckans rum, som ett fång
mylittamynt vägdes av Ninives brudar,
som en pluring av Nisjnijs judar,
då få njutningens vinkande stjärna vi fatt
och fästa den högst där korset satt.
Nu nå vi den ej, men vi ana den gott.
    När veckan lång vi välva
    källrarna till barnens slott,
låt oss en söndag tänka på oss själva!

Härmed tystnade gitarrspelaren.

Han fick en flaska, grät och föll med kraften
av blytungt rus med axeln upp mot murn.

I långa strimmor flöt den röda saften
på hans gitarr och handen och bonjourn.
Berusad själv, förstörd, i plötslig vrede
grep jag gitarren raskt och slog den ned
på gummans huvud, som i knutet kläde
försmädligt log från bordet vid min sked.

Då stack mitt genom gitarren, med det splittrade instrumentet om halsen, ett huvud, som ej längre var värdshusänkans utan Den Heliga Gamlas. »Du tror dig hålla den fördomsfria Nya Människan hov,» skrattade hon. »Men där flaskan är munskänk, är jag värdinna.»

Jag bjöd god natt. Jag tog ett ljus. Jag följde
en becksvart korridor, där tu och tu
på varje tröskel skorna blivit satta.
Min stake föll och sprang på golvets matta
med larm och väsen som en djupt förskräckt
och upprörd liten herrejesusfru,
som mött i mörkret ett förstört subjekt.

Och jag förstod: vårt liv är allt, men släktet
ett gammalt gråskägg, och när gubbar rumla,
det är som elden lös i rådstuhäktet,
då alla kedjelagda skälmar tumla
på öppet torg och vifta med sin fjättra.
Och dessa levnadsglädjens rop, som klättra,
som över franska manteln gyllne bin,
på skaldens digra ark? Förgyllda svin!

Med flaskan gamla tiden lättast band oss,
lät skenet trösta, men det sanna fara.
Var helst vi stå kring vin en drucken skara,
där är den gamla tiden mitt ibland oss.
Man tror sig Perikles och blir barbar
lik en förfallen prins med brännvinsmått,
som tror sig högt i fäderns rövarslott,
i riddarsaln i värja och talar,
men vaknar, sölad, med ett rop på vatten,
med skorna av och käppen genom hatten,
på vassa kanten av en trottoar.

Fördömd, förföljd som vid ett gatupplopp
ett släpat helgon, flaskan går från jorden,
sen hon har tumlat, klädd i papperspropp,
sin porterplumpa kropp på krögarborden.
— En fallen storhet, i vars glas, när grönt
det speglar ljus och män i ring som bröder,
du skymtar syner: böjd mot vin, som blöder
ur buffelsäckens sprund så purpurskönt
som en negrinnas mun, Messias stöder
på marken knät och kallar vin sitt blod!

— En fallen storhet, som på guldskor stod
ej blott i gråa haremskungars torn
men i de trädgårdsvalv, där månens horn
sköt in sin udd mot skygga smultronträdet
och där bananens jätteblad, så tunt
som spröd papyrus, steg till pinjens nötter
och män och flickor, medan huvudklädet

gled ned på heta axlar, sutto runt
den gamle gode Epikuros' fötter.

Hur vinkar lik en stjärna ej den tro,
som han, den store Epikuros, lärde!
De blevo få, de män, som hade ro
att aktningsfullt bekänna livets värde.
De blevo rucklare och livets fara.
Bland alla grubblare, som jorden såg,
står dock för minnet deras glada skara
så ljust som i det gamla Reims' portaler
bland mörka sandstenshelgon i sandaler
med hundra bloss ett vitklätt bröllopståg.
Just deras ord, att livets mål är lyckan,
slår nu omsider flaskan ur vår hand.
Men hon var fordom käppen, hon var kryckan,
ja, salighetens taffelkärl ibland
hos gudar, som nu skämta med sig själva
på förstadsscener mellan sju och elva.
Till många infall, som i våra dar
på släktets panna stå som granna solar,
var vinet mor, och var den mannen far,
som drucken slet i värdshuspigans kjolar.

Välsignad krogen och välsignat ruset
i varje stund, då över brännvinskruset
en sjunken usling blev ett barn, som grät!
Välsignat vare vinet, även det!
Välsignat vare det i mörka tider,
då män, som flytt varann med hat, omsider

i vinets glädje möttes famn i famn,
välsignat även i Messias' namn!
Om våra barn, om redan vi med dem
få dricka glädje ur en bättre källa,
så vill jag likväl till ett minne ställa
i högtidsrummet i mitt lugna hem
en remmare från forna dryckesklubbar
med munklatin och rim i mörknat tenn.
Och ofta vill jag grubbla framför den,
på gamle Bacchus, människornas vän,
som dog, då människorna blevo gubbar.

Kosmopoliten.

San Remo. Januari 1887.

Det sjönk i havet; till sist försvann det
i tio växlande vandringsår
som ett förlorat och sörjt i går,
det vita landet, det vita landet.

Det står i minnet med is och släde
som glad du ser det från fönsterpost
vid par och trettio graders frost,
då vintern bringar sitt vita säde.

I sjubbskinnsvantar stå män och skotta.
På blågrön himmel ej minsta moln.
Fontänen sover med is i skåln,
och kyrkoklockorna ringa åtta.

I Kiva levde en prins, som vägde
en stor safir i sin unga hand.
Han fäste den på ett silverband,
som prytts med allt han av pärlor ägde.

Men när till kröning han knöt om pannan
sitt silverband på sin ålderdom,
var stenen stulen. Dess plats var tom,
var mörk och svartnad som ingen annan.

Den fläcken blev, hur han lät förgylla
sin stav och släpet av guld var tungt,
ett moln på pannan, en färglös punkt,
som ingen pärla förmådde fylla.

Jag sökte pärlor till myt och sägen
och ädla stenar från hus till hus
och band dem samman vid lampans ljus,
men en av stenarna stals på vägen.

Kring pannan knöt jag för alltid bandet,
en punkt på bandet är mörk, blott en;
i mitten fattas en ädelsten:
det vita landet, det vita landet.

Jag ser på det som en dröm tillbaka.
Från andras mun lär jag känna det.
Den dömer bittert — men rätt? Vem vet!
Skall jag förneka, skall jag bejaka?

*

Decembermorgon med ros i blom.
Fjärran, där röken stiger,
en stad som sover, en stad som tiger.
Det är Rom!

Där bor min vän. Jag följer i mitt minne,
hur i sin studio han går där inne
i det ofantligt stora fönstrets ljus,
en puckelryggig svensk skulptör i blus.
När närmsta kampanil till vesper ringer,
då stryker raskt han leran från sitt finger.
Han öppnar dörr till gården, där ett lag
av landsmän tvätta penslar längst i hörnet
omkring ett lejon, som med käringdrag
av marmor grinar bland förvuxna törnet
och frustar vatten i en sarkofag.
Då smäller järnklack gården. Postbud räcker
ett korsband. Bort med penslarna en stund!
I öppna dörren bilda alla rund
om puckelryggingen, som häftigt spräcker
paketets band och öppnar tidningsbladet
och läser högt, hur de där hemma ha det.

Han stryker skägget, som är rött och tunt,
och hejdar sig med en replik som denna:
»Ja, hör den versen där! En sådan strunt!
Och detta är ändå en yngre penna.
Att svensken aldrig kan bli osökt sann!
I andras diktarvärld han ständigt famlar.
Vid konstnärskolonin i Rom, som samlar
nationerna som prover vid varann,

där tysk och dansk på kneipen tumla om,
i hjärtat glada åt ett fat spagetti,
och med en slokig filthatt, vilken kom
ur modet redan artonhundratretti;
där kommer svensken, han som senast drack
sitt te på legationen, klädd i frack.
Men skall han skriva, får han kläda anden
i slitna vardagsplagg från nabolanden.»

Den puckelryggiga skulptören river
sitt skägg. — »Är svensken helt sig själv en gång,
det är i vers, men versen som han skriver
är mot hans grannars som trumpet mot sång.
Att dikta fosterländskt är ju galant,
förstode endast han att dämpa stämma
och sjunga helt naturligt och ej grant
om vårt beskedligt lilla hörn där hemma.
Där känslan talar, där blir språket kargast,
och tomma kärror bullra alltid argast.
Är finska sångmön stor i många stycken,
så minns, att endast därigenom, att hon rev
från sina kläder svenska smakens smycken,
blev hon så sann, så vacker som hon blev.

Nå, versen tystnar nu i våra dagar
bland dessa yngre diktare av rang,
som så förändrat smakens alla lagar,
att den, som pressen icke slår och agar,
törs ingen tro om minsta spår talang.

Blir någon svensk den nya tidens son
och tror sig ny, blir han ändå densamme.
Han blir med ens... Ja, allra minst demon!
Och just i hans demon är svensken framme.»

Skulptören läser nästa spalt och pratar,
far upp på nytt och smäller på sitt knä.
»Ja, se där! Dömda tankar! Skall jag le?
Det är ett öde, att mitt hemland hatar
vad jag har kärt och älskar vad jag ratar.
Nej, vänner, nog med detta... Låt oss gå...
Att här på den antika världens grund
få sådan post... Min själ, det är att stå
i Parthenon med brev från Askersund.»

Och så går hela skaran ut att dricka.
Men en av dem tar först en fosforsticka
och skriver över väggen härs och tvärs.
Han står en stund i tankar och försvinner.
Och natten kommer, men i fosfor brinner
med spöklik glans på väggen denna vers:

»Mitt land? Mitt land? Du, skymningsstund, du vänder
i ljus ett ord, som djupt jag myllat ner.
Mitt land? Är det mitt land jag ser
där borta bakom dästa fränder,
där slitna tankar tåga upp till fest,
men allt jag älskar heligast och mest

beständigt stenas utav tusen händer;
då, öde, uppfyll framför allting annat
den önskan nu jag lägger i din famn,
att också när jag dör mitt namn
av detta land må ligga stenat och förbannat! —

Men våren kommer. Hettan börjar skrämma.
När nu man bultar någon landsmans dörr,
så svarar icke någon vresig stämma,
som ber en dra all världens väg som förr.
Var äro hemlandshatarna? Jo, hemma!

Och för att tala med min vän skulptören,
där nu han står på Öresund i fören
— (Hans tankar tala i min dikt, ej mina!)
så lever en på landet hos de sina.
Den andra ligger vid en hälsobrunn
och har till vän en gammal bullermun,
en sjuk baron, som väldigt kan predika
mot tidens lust att göra alla lika.
Men äro alla lika för Vår Herre,
så kejsarsonen som ett tukthushjon,
då är det vrångt, att det skall vara värre
få alla lika för en sjuk baron.
Den tredje sysslar jämt med sin palett
och hjälper vid en ryktbar badort spika
en björkguirland på ett förträffligt sätt
i kursalongen, där man nu tillika
gör bön och dans, men ej som i antika
Adonistemplen jämkar dem till ett.

Det är i särskild stämning som han trår
sitt hemlands kaj, där sansat stadsbud står
och tills det »pstas» väntar ganska fredligt.
Han hör, vad blott för ovant öra hörs,
att »hjältarnas och ärans språk», som görs
till mänskligt slarvspråk, innan någon törs
i vardags bruka't, låter helt beskedligt.
Och när vid järnvägsrestaurantens fat
han spisar kryddad, mjölig, smörig mat
och korpsvart biff, som vrenskas under stålet,
så minns han, hur i landet man är van,
att spränga mitt på själva blanka dan
sin arbetstid med öl och tyngsta målet.
Det stora middagsmålet med sin brist
på frukt och grönt och sydländsk elegans,
då man skall göra Gud sin reverans,
högtidligt allvarsamt och tyst och trist
i ring med gästerna och med värdinnan,
så när man går från bordet mätt som innan
man hunnit smaka, vad det är för slag,
det där som Gud består i vardagslag.

Då ringer från perrongen, bäst han står.
Han springer skrämd på tåget. Tåget går.
Och alldenstund i landet tilltalsordet
för glåpord hålls och därför var och en
med grannen vis-à-vis kan hacka knän
i fem sexhundra kilometers sträcka
och ej på villkor får en aning väcka,
att ej han tror sig ensam i kupén,

så drar han tyst ur remmen luvan, tvingar
den ner om nacken, stryker skägget rätt
och fäller fönstret, tänder cigarrett
och låter röken virfla ut i ringar.

Han får ej blund i denna julinatt.
Där kommer torpet tigande och svart.
Ej gläfs av hund, ej rök, ej ljus som glimma,
men boskap sover djupt i ängens dimma.
Och skylarna stå lurvig tapp vid tapp
som led av gubbar, skyldrande med kvastar.
De röra sig, de springa ljudlöst kapp;
de följa tåget som en här av gastar.

Han menar, att hans land av sten och ris
är kanske fult, men på ett vackert vis.
Han tror, att som en gammal tjänstekvinna,
av vilkens hand man barn blev skött och förd,
får i sin tafatthet ens tår att rinna
av både skratt och av att man är rörd,
så lockar oss till gråt vårt land, vårt hem.
Är det en enda hed av kiselstenar,
behöva vi ej ljuga dessa stenar
till guld och pärlor för att älska dem.
Han trycker glömsk av bruket i sitt land
med värme tyst kupékamratens hand.

Så har min vän bland mina minnen stannat,
en smula kärv och bittert hård ibland,
men kanske har han rätt i ett och annat.

Livet och Döden.

När Livet den sista oktober fick
sin kappsäck fylld med renetter
och satt på tåget, som söder gick
den svartaste natt bland nätter,
då hände, att väckt av visslans ton,
med filt och lösta stövletter
hon häpen störtade upp i tron
på vagnombyte och tog sina don
och tappade sina biljetter
— och steg av vid orätt station.

Det var vid en ruskig schweizerby,
och regnet tog till med natten.
Hon stod på perrongen med våt paraply
och näsduken knuten om hatten.

Men Livet var flicka att kunna
få byvärdshuset ur sin blund.
Hon drog portmonnän ur sitt kjortelsprund
och slog sig ned som en gammal kund

i länstoln vid krögarens tunna.
Hon drack och skröt och dansade om
med ortens långa gendarm som kom.
Det murkna golvet rök av damm...
Då kröp ur mörkret under bordet
i multna lunor Döden fram.
Förtörnad tog Livet ordet.

»Vad nu? Ser jag ut att tåla
en trasklädd fru vid mitt bord?
Aha! Du är blind. Din ögonhåla
är utan blick och full av jord.
Du, evighetens drottning, du lider av täring...
Du är mager och tunn... Säg! Vill du ett rus?
Du kommer i mitt hus
så krokig och ful som en käring.»

Då svarade Döden och hostade hest:
»Min syster, min syster, har aldrig du läst
i ditt väldiga bokförråd,
hur god jag är, hur full av nåd?
Ack, lägg din av solen brända
och bruna hand, vars ådra slår,
på mitt trötta huvuds vita hår
och välsigna mig, där du står,
för en enda gång, en enda!»

Då rynkade Livet pannan strängt
med korsade armar och hakan sänkt.

»Min fru, med min gunst begåvar
jag mer än en, som jag ser på min färd;
men den, blott den är välsignelse värd,
som håller det goda han lovar.»

Då svarade Döden, som redan höll
på låset: »Min vän, har du rätt,
då komma vi båda på ett.»

Så gick hon bort genom snön som föll.

Höststämning.

Ihi! Oho!
Nu blir vinterns ro!
I höstavlövade asparnas snår
ligger svept i en mullgrå klut
en docka, vars färger bleknat ut.
Hon har huvud av lärft och hår av garn.
Hon liknar ett lik av ett barn.

Hos dockan står en sinnessvag
och svartklädd man med fiol.
Han stryker en polska i vassa drag
i novembergryningens gula sol.

Då ta de fallna löven i dans.
Nu blir vinterns ro!
Ihi! Oho!
På sin hatt har han bundit en krans
av röda bär från en rönn.
Nu faller den första snön!

I Rom.

Den morgon på min resa...
Gud hjälpe nu min penna!
Gud hjälpe dem, som läsa
en sådan dikt som denna!

Den dag vid hanegället
jag kom till Tiberdalen,
då mötte mig på stället,
ett sorl av karnavalen.

Det ljöd tambours de basquer
från närmsta osteria.
En grupp av glada masker
tog ringdans i det fria.

Och gladast bland de glade
jag steg i dansens ringar.
Som svensk poet så hade
jag annars demonsvingar.

För vassa och för höga
ibland vid table d'hôten
de stucko grannens öga;
så gav jag dem på båten.

Jag tog en pappersnäsa.
Jag kände kinden bränna.
Gud hjälpe dem, som läsa
en sådan dikt som denna!

*

Ja, vill du veta var blommor slösas
i blomsterkrig tills din korg är tom
och karameller från fönstren ösas,
kom med en karnavalsdag till Rom!

Blott föga skyddar dig mot attacken
din hatt med brättenas smala hägn.
Den ruggas, krossas, den slås i backen;
och den ser ut som en katt i regn.

Violer falla. Och hästar kappas
i lössläppt vildhet, i hetsat sken.
Och folket jublar, och händer klappas,
och hovar gnistra mot gatans sten.

*

Där nere på Corson man kastade krita,
och svartaste rockar, de menades vita.

Men självaste glädjen kan stundom förstämma.
Då lämnar man bullret och grubblar där hemma.

Min studio hade ej valts så illa,
helt enkelt, fast byggd på Luculli Villa.

Ur öppnade dörren sken vårsolens glitter
vid plask från fontanan och fågelkvitter.

Jag mindes dagarnas skiftande vävnad
och hur på ruiner jag byggt min levnad.

*

Då kom på tröskeln i vårsolens gull
en mjölad pulcinella.
Han lyfte mot mig en kopparkastrull,
som ända till brädden av mjöl var full.
Så började han att hälla.

Jag fick från ugnen med raska tag
en skyffel sot och aska.
Och sotad blev han och mjölad jag.
Så satte vi oss guds långa dag
vid tårtor och en flaska.

När sist sitt farväl han drack med en sving
ur Montefiasconen
och stod i dörrren, bar han omkring
sin vita kapott som en helgonring
den stora vintermånen.

*

Nu hunno vi alla mot natten till slut
Augusti Mausoleum,
där karnavalen dansades ut
och pulcinellorna gåvo stut.
Jocus peccatum meum!

I mausoleet, teater bevars,
var trängsel och dans och sånger
bland fallna änglar i sidensars
och papperspansrade gudar Mars.
Tids nog kom fasta och ånger!

I kejsargravarnas helgedom,
där gick den stormande balen.
Och sen blev timman och salen tom.
När dagen vaknade upp kring Rom,
då somnade karnavalen.

Men jag, som ej under bordet stack
med klappar åt vackra kinder,
och jag, som var med där man åt och drack,
fick stora hål i min bästa frack
och miste en ny cylinder.

INNEHÅLL

Österländska minnen och myter.

